

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tjaša Plut

Ukrepi Evropske unije proti novodobnemu suženjstvu beguncev

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tjaša Plut

Mentor: izr. prof. dr. Damjan Lajh

Ukrepi Evropske unije proti novodobnemu suženjstvu beguncev

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

ZA napisati kot izreči besedo HVALA potrebuješ čas in pogum, zato

hvala za vse izrečene, spodbudne besede in potrpljenje,

hvala za to, da sem lahko to, kar sem,

hvala za to, da ste z menoj.

(ZA)HVALA vsem, ki ste me spodbujali in verjeli vame.

Ukrepi Evropske unije proti novodobnemu suženjstvu beguncev

Novodobno suženjstvo je moderni pojav naše družbe, ki povzema preoblikovane oblike nekdanjega suženjstva zaradi novodobnih vplivov kot je globalizacija. Pojav je kompleksne narave, saj zahteva pri preučevanju in postavitvi ukrepov za preprečevanje zlorab raznovrstne metode in obvezno sodelovanje več akterjev na nacionalni kot nadnacionalni ravni. Modernemu suženjstvu so nekateri posamezniki bolj podvrženi kot drugi, bodi si zaradi ekonomskih dejavnikov ali kakršne koli druge prisile. Odvisno od oblike suženjstva je določena starostna skupina ali spol bolj ranljiv. Med ranljivejše sodijo tudi begunci. Migracijski valovi so v EU prinesli več kot 3 milijone beguncev od leta 2014 do danes. Na poti v EU na begunce ne prežijo le fizične nevarnosti, temveč tudi možnosti, da postanejo žrtve ene izmed oblik novodobnega suženjstva. Temeljno načelo EU je zagotavljanje človekovih pravic vsem državljanom in tistim, ki se nahajajo v Evropskem prostoru. EU ima zato zastavljen širok nabor ukrepov v skladu z mednarodnimi pogodbami za preprečitev kršitev človekovih pravic v primeru novodobnega suženjstva. Nenapovedane in nenadne prihode beguncev EU ni pričakovala, kar je predstavljajo EU izziv za zaščito že tako ranljivih beguncev. Magistrsko delo tako raziskuje ukrepe in nove rešitve, ki jih je EU bila primorana sprejeti z namenom, da zaščiti begunce kot žrtve novodobnega suženjstva na poti v EU in njenem prostoru.

Ključne besede: novodobno suženjstvo, trgovina z ljudmi, migracije, begunci, ukrepi EU proti trgovini z ljudmi.

Measures of the European Union against modern slavery of refugees

New age slavery is a modern phenomenon of our society, which summarizes the transformed forms of former slavery influenced by globalization. Some individuals are more susceptible to become victims of modern slavery than others, due to economic factors, or any other force. Depending on the forms of slavery, some gender and age groups are more vulnerable than others, highly vulnerable groups are also refugees. Migration waves brought more than 3 million refugees to EU, from 2014 until today. They are not only in physical danger on the way to Europe, there is also a chance of becoming a victim of modern slavery. The fundamental principle of the EU is to guarantee human rights to all European citizens and those who are present in the European area. Therefore the EU has a wide range of measures in accordance with international treaties to prevent violations of human rights in the event of modern slavery. The unanticipated arrival of refugees has become a challenge for the EU to protect the already vulnerable refugees. The master's thesis explores the measures and new solutions that the EU was forced to take, in order to protect refugees as victims of the modern slavery on their way to the EU and its territory.

Keywords: new age slavery, modern slavery, trafficking human being, migration, refugees, EU measures against trafficking in human beings.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	8
2 METODOLOŠKI OKVIR	10
2.1 OPREDELITEV PROBLEMA, NAMENA IN CILJA MAGISTRSKE NALOGE	10
2.2 HIPOTEZA IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE.....	11
2.3 METODOLOGIJA OZ. METODE PREUČEVANJA	11
2.4 STRUKTURA MAGISTRSKEGA DELA:	12
3 TEMELJNI POJMI IN TEORIJA	13
3.1 JAVNA POLITIKA IN ANALIZA POLITIK.....	13
3.2 EVROPSKA UNIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE	14
3.2.1 POLITIKA EU O ČLOVEKOVIH PRAVICAH	15
3.3 NOVODOBNO SUŽENJSTVO	16
3.3.1 SUŽENJSTVO NEKOČ	17
3.3.2 SOCIALNO-EKONOMSKI VZROKI	18
3.3.3 OBLIKE SUŽENJSTVA DANES.....	20
3.4 MIGRACIJE	23
3.4.1 VZROKI IN POSLEDICE MIGRACIJ.....	25
3.4.2 EKONOMSKI IN POLITIČNI MIGRANTI	28
3.4.3 MIGRACIJSKA POLITIKA EU	30
4 NEZAKONITE MIGRACIJE IN ŽRTVE NOVODOBNEGA SUŽENJSTVA V EU	32
4.1 BEGUNSKA KRIZA V EU	34
4.1.1 SIRSKI BEGUNCI V EU	36
4.1.2 AFGANISTANSKI BEGUNCI V EU	38
4.1.3 IRAŠKI BEGUNCI V EU	39
4.1.4 OSTALI PROSILCI ZA AZIL V EU	39
4.2 BEGUNSKA POTI IN PASTI	40
4.3 BEGUNCI – ŽRTVE NOVODOBNEGA SUŽENJSTVA	42
4.3.1. STATISTIKA ŽRTEV BEGUNCEV NOVODOBNEGA SUŽENJSTVA	43
4.4 MNENJE DRŽAVLJANOV EU O PRISELJENCIH	44

4.5 UKREPI EU PROTI NOVODOBNEMU SUŽENJSTVU BEGUNCEV	46
4.5.1 PRAVNI OKVIR ZA ZAŠČITO BEGUNCEV PRI TRGOVINI Z LJUDMI V EU	47
5 ZAKLJUČEK.....	55
6 LITERATURA.....	60
PRILOGA	71
PRILOGA A: STATISTIKA MIGRANTOV V EU.....	71

KAZALO SLIK

Slika 4.1:	Število prosilcev za azil v EU v letih 2014, 2015 in 2016, ki so zanj zaprosili prvič	35
Slika 4.2:	Razlogi za migracijo v EU 5 najpogostejših nacionalnosti	36
Slika 4.3:	Migracijske poti v Evropo v letu 2016	41
Slika 4.4:	Najpomembnejša področja, katere bi morala EU urediti po mnenju svojih državljanov	45
Slika 4.5:	Mnenje Evropskih državljanov o priseljencih iz držav EU in zunaj EU	45
Slika 4.6:	Mnenje Evropskih državljanov o skupni migracijski politiki	46
Slika A.1:	Prosilci za azil, ki so zanj prvič zaprosili v državah članicah EU v letu 2016	71

KAZALO TABLE

Tabela 3.1:	Posledice in prednosti ekonomskih migracij v državi izvora in državi gostiteljici	26
Tabela 3.2:	Posledice političnih migracij v državi izvora in državi gostiteljici	28
Tabela A.1:	Število prosilcev za azil v posameznih državah EU v letih 2015 in 2016	72

SEZNAM KRATIC

EU	European Union Evropska unija
Europol	European Police Office Evropski policijski urad
FRONTEX	European Border and Coast Guard Agency Evropska agencija za mejno in obalno stražo
GRETA	Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings Skupina strokovnjakov za ukrepanje proti trgovini z ljudmi
ILO	International Labour Organisation Mednarodna organizacija dela
IOM	International Organisation for Migration Mednarodna organizacija za migracije
IS	Islamic state Islamska država
ISIS	Islamic state of Iraq and Syria Islamska država Iraka in Sirije
MPTMOK	Protokol proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
PDEU	Pogodba o delovanju Evropske unije
UNHCR	The United Nation Refugee Agency Visoki Komisariat Združenih narodov za begunce
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime Urad Združenih narodov za droge in kriminal
ZDA	Združene države Amerike
ZN	Združeni narodi

1 UVOD

Dva plavalca, dva judoista, maratonec in pet tekačev na srednje razdalje je lani prvič v zgodovini Olimpijskih iger v Riu de Janieru zastopalo prav posebne barve. Barve, ki predstavljajo trpljenje in boj za življenje. Življenje, ki je pomenilo pobeg iz lastne države zaradi preganjan ali vojne za ceno preživetja. Življenje, v katerem so jim bile kratene človekove pravice in svoboščine.

Izbor teme magistrskega dela sovpada s slovensko besedo leta 2016: BEGUNEC/KA. Konvencija o statusu beguncev definira slednjo besedo kot:

Osebo, ki je ...zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem osnovanem na rasi, veri, narodni pripadnosti, pripadnosti določeni družbeni skupini ali določenem političnem prepričanju, nahaja izven države, katere državljan je, in ne more, ali zaradi takšnega strahu noče uživati varstva te države, ali osebo, ki nima državljanstva, in se nahaja izven države, kjer je imela običajno prebivališče, pa se zaradi takšnih dogodkov ne more ali noče zaradi omenjenega strahu vrniti v to državo (Konvencija o statusu beguncev, 1. čl.).

V zadnjem dobrem letu smo bili priča najmočnejšemu migracijskemu toku po drugi svetovni vojni. Voja, ki je prizadela ozemlje Sirije in Iraka je terjala več kot milijon beguncev, ki so prišli v Evropo za boljši jutri (Evropska komisija 2016a). Za dosego cilja, se begunci na svoji poti med drugim srečajo tudi s tihotapci, ki jih na vse možne ilegalne načine v zameno za plačilo poizkušajo spraviti k njihovemu cilju. Odnos med tihotapcem in beguncem je podoben pogodbenemu razmerju, kjer se kot opravljena storitev v zameno za plačilo smatra nezakonit prehod v drugo državo. Žal pa niso vsi tihotapci »pošteni« trgovci. Begunci so zaradi svojega statusa lahka tarča trgovine z ljudmi. Nacionalni koordinator za boj proti trgovini z ljudmi Sandi Čurin, razlikuje med tihotapljenjem in trgovino z ljudmi z bistveno razliko, izkoriščanjem. Pri slednjem pojmu mora žrtev poplačati dolg z delom, prostitucijo, beračenjem ali izvajanjem manjših kaznivih dejanj (Humar 2015, 10. oktober). Prav tako ne smemo pozabiti na trgovino z organi. Našteti različni načini odplačila dolga označujejo t.i. novodobno suženjstvo, saj je dolg neizplačljiv in skoraj da nerešljiv (Čurin 2014, 5).

Novodobno suženjstvo največkrat zasledimo pod terminom trgovina z ljudmi ali trgovina z belim blagom. Slednji termin že dolgo ni več ustrezen, saj ne obsega vseh pojavnih oblik, ki jih zajema novodobno suženjstvo. Vse zvrsti modernega suženjstva ogrožajo varnost na vseh ravneh. Kompleksnost pojava se odraža predvsem v preraščanju nacionalnih meja kot tudi meja EU, ki se pojavlja v kombinaciji z organiziranim kriminalom, pri čemer so žrtvam hudo kršene človekove pravice in svoboščine.

Žrtve novodobnega suženjstva največkrat izhajajo iz revnih okolji, katere strmijo k boljšemu življenjskemu standardu. Ekonomski kot tudi politični dejavniki olajšujejo novačenje žrtev s praznimi obljubami ali celo z uporabo prisile (npr. ugrabitev). V preteklosti so bile ženske in otroci med bolj ranljivimi skupinami, ki so bili povezani s prostitucijo. Danes so lahke tarče tudi moški, ki se jih vse več izkorišča s prisilnim delom v gradbeništvu in kmetijstvu. Spol kot tudi starost sta vedno manj pomembna dejavnika, prav tako nima nobene vloge izobrazba ali nacionalnost (Vagaja 2015, 24). Med potencialne žrtve sodijo med drugim manjšinske skupine in migranti, ki zaupajo svojo usodo v roke tihotapcem, kateri jih lahko izkoristijo v različne namene. Katjuša Popović iz Društva Ključ opozarja, da primanjkuje informacij o številu žrtve novodobnega suženjstva med begunci, saj le te pridejo na plan z zamikom, ko se žrtve počutijo varnejše, da spregovorijo (Čebokli 2016).

Novodobno suženjstvo ne bi obstajalo, če ne bi bilo vse več povpraševanja in na drugi strani brezposelnosti, diskriminacije in omejenih migracij, ki ustvarjajo ponudbo. Kriminalne združbe so prevzele to »gospodarsko« področje, s katerim razpolagajo in ustvarjajo milijardne letne dobičke. Moderno suženjstvo tako označuje kriminalna dejanja, nezakonite migracije, kršenje človekovih pravic in svoboščin ter ustvarjanje nezakonitega dobička kriminalnih združenj oziroma razrast sive ekonomije. Vsi omenjeni razlogi izražajo kompleksnost problema, proti kateremu se bori tako EU kot celotna mednarodna skupnost. Pereč problem predstavlja številne nevšečnosti ne samo za žrtve, vendar tudi za skupno varnost.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PROBLEMA, NAMENA IN CILJA MAGISTRSKE NALOGE

Novodobno suženjstvo se pojavlja v kombinaciji z organiziranimi kriminalnimi združbami, ki posegajo ne samo v življenje in izkoriščanje žrtve vendar tudi na družbo kot celoto in ekonomijo. Boj in preprečitev pojava modernega suženjstva je zato ena izmed prioritetenih nalog, posameznih držav EU in celotne mednarodne skupnosti. Posledice, ki jih občutijo tako žrtve kot države so spodbudile mednarodni boj proti vsem oblikam novodobnega suženjstva.

Nepričakovan množični prihod beguncev v Evropo je zamajal marsikatero postavljene javnopolitične programe, ki jih je izvajala EU in njene države članice. Sem sodijo vsi programi, ki se vežejo na migracije, azil, varnost Evrope in hkratno upoštevanje človekovih pravic in svoboščin. Magistrska naloga se tako osredotoča na ranljivejšo skupino, ki so lahko potencialne žrtve novodobnega suženjstva. To so begunci, kateri bežijo pred preganjanjem iz lastne države v svet. Poleg stresa in fizičnega napora, ki so ga deležni na poti in v prihodu v novo državo, na njih prežijo še kriminalci, ki jih v zameno za lasten profit zasušnijo oziroma izkoristijo.

Posledic izkoriščanja žrtev novodobnega suženjstva se zaveda tudi EU. Leta 2012 je Evropska komisija sprejela *Strategijo EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016* (Evropska komisija 2012). EU že ima razvite instrumente za boj proti tako hudemu kaznivemu dajanju kot je trgovina z ljudmi oziroma novodobnemu suženjstvu. Vprašanje pa je uspešnost politik EU za boj proti novodobnemu suženjstvu beguncev.

Glede na to, da ima EU raznovrstne začrtane smernice za boj proti novodobnemu suženjstvu, bo namen magistrskega dela pregledati javnopolitične programe EU, ki jih izvaja za preprečitev novodobnega suženjstva na primeru beguncev v EU ter podati predloge na podlagi predelane literature. Cilj naloge bo sprejeti ali ovreči zastavljeno hipotezo in odgovoriti na spodaj zastavljeno raziskovalno vprašanje ter podati odgovor s konkretnimi opredelitvami.

2.2 HIPOTEZA IN RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Nepričakovani val je države članice, katere so bile na begunski poti, prisilil k sprejetju hitrih ad hoc odločitev za reševanje begunske krize. Večina odločitev je bila sprejetih individualno s strani posameznih držav članic, ki so se soočale z begunsko krizo. Kljub vsemu pa je EU bila primorana zaščititi begunce, da niso postali žrtve novodobnega suženjstva.

Instrumenti za preprečevanje novodobnega suženjstva so bili postavljeni veliko prej, kot je nastala zadnja večja begunska kriza. Pri tem se poraja vprašanje, ali so ti ukrepi dovolj dobri tudi za nepričakovan begunski val, ki je zajel EU in prinesel milijon beguncev ter nove žrtve novodobnega suženjstva.

Rdeča nit magistrske naloge bo hipoteza:

»Evropska unija je s prihodom beguncev v EU morala sprejeti nove ukrepe proti novodobnemu suženjstvu, da je zaščitila begunce v EU kot na poti v EU, ki so zaradi svojega statusa potencialne žrtve novodobnega suženjstva.«

Okvirno zastavljeno hipoteza bo podkrepljena še z dodatnim raziskovalnim vprašanjem:

»Kakšne ukrepe je bila EU primorana sprejeti, da je zaščitila begunce pred novodobnim suženjstvom?«

2.3 METODOLOGIJA OZ. METODE PREUČEVANJA

Kombinacija različnih metodoloških pristopov pri pisanju znanstvenih besedil odraža verodostojnost izbranih podatkov (Majchrzak 1990,66). Izdelava magistrske naloge bo v prvi vrsti obsegala okvirno opredelitev teme ter zbiranje in analizo virov. Magistrsko delo bo izdelano s pomočjo kvalitativnega in kvantitativnega analitičnega orodja v kombinaciji različnih metod in tehnik:

- *analiza primarnih virov* – pomemben del magistrske naloge bo obsežna analiza pravnoformalnih dokumentov oziroma pogodb, direktiv, akcijskih načrtov in strategij EU, ki opredeljujejo ukrepe za preprečitev novodobnega suženjstva beguncev v EU.

- *analiza sekundarnih virov*, ki je najbolj primerna analiza za raziskavo (Štebe 1999, 238). Analizirala bom monografske publikacije, znanstvene in strokovne članke s področja analize politik in vsebinskih področij ter statističnih podatkov pridobljenih s strani Eurostata, Eurobarometra, Europol in preostalih podatkovnih baz.
- *metoda deskripcije* bo uporabljena tekom raziskovanja za natančno in podrobno predstavitev relevantnih teorij ter pri analizi pravnih dokumentov, monografskih publikacij, znanstvenih in strokovnih člankih ter ostalih raziskavah.

2.4 STRUKTURA MAGISTRSKEGA DELA:

V grobem je magistrsko delo sestavljeno iz 5 izhodiščnih točk, in sicer:

1. *Uvod* z uvodno predstavitvijo izbora teme in problematike;
2. *Metodološki okvir* z opredeljenim problemom, namenom in ciljem naloge, poudarjenim pristopom raziskovanja ter predstavljeno hipotezo in raziskovalnim vprašanjem, ki bosta rdeča nit celotne naloge;
3. *Temeljni pojmi in teorija* je razdeljeno v štiri podpoglavja, ki so bistvena za predstavitev in umestitev izbrane teme v teoretični okvir. Prvo podpoglavje Javne politike in analiza politik je namenjeno umestitvi magistrske teme v teorijo študija. Sledi podpoglavje, ki govori o Evropski uniji in njeni politiki človekovih pravic, katero se navezuje na podpoglavje Novodobno suženjstvo. Podpoglavje izpostavlja bistvene elemente sodobnega suženjstva, zgodovino in vzroke za nastanek. Zadnje podpoglavje Migracije povzemajo ključne pojme migracij, migracij v EU in migracijskih politikah EU;
4. *Empirični del* je raziskovalne narave v smislu pregleda števil, statistik in dejanskega stanja o beguncih, trgovine z ljudmi oziroma posledicam novodobnega suženjstva. Sledi opredelitev pravnega okvirja EU za boj proti novodobnemu suženjstvu beguncev in pregled ter analiza ukrepov EU za preprečitev novodobnega suženjstva med begunci;
5. *Zaključek* poleg zapisanih ugotovitev, ki so dokazana v empiričnem delu, podaja še odgovor na zastavljeno raziskovalno vprašanje in sprejme/ovrže hipotezo. Ta del naloge je namenjen tudi podajanju potencialnih predlogov za večjo učinkovitost in uspešnost boja proti novodobnemu suženjstvu beguncev.

3 TEMELJNI POJMI IN TEORIJA

Vsebina in analiza izbrane tematike ni mogoča brez predhodne predstavitve ključnih pojmov in konceptov. To poglavje je namenjeno izpostavitvi temeljnih pojmov magistrske naloge, ki bodo izbrano temo uvrstili v teoretični okvir za lažje razumevanje politike o človekovih pravicah in migracijske politike EU.

3.1 JAVNA POLITIKA IN ANALIZA POLITIK

Magistrska naloga se nahaja na dveh različnih poljih javnopolitičnih programov, ki jih izvaja EU. Kljub različni vsebini se javnopolitična programa zelo močno povezujeta. Politika EU o človekovih pravicah in migracijska politika sta le eni izmed primerov javnih politik EU. To sta politiki, ki sta regulirani na nacionalni kot tudi nadnacionalni ravni.

Pojem javna politika definira več definicij. Ena izmed bolj poenostavljenih definicij je javna politika kot načelo, katerega usmerjajo ukrepi zavezujoči za celotno družbo (Preston, Post, 1975 v Lesser 2000, 89). Birkland (2001) javne politike označuje kot rezultat odločitev pristojnih organov države, da nekaj storijo ali ne. Sprejetje javne politike je vedno odločitev vlade in nikoli odločitev interesnih skupin, podjetji ali drugih družbenih skupin (Howlett in Ramesh 2003, 11). Kljub vsemu javne politike ne oblikujejo samo državni igralci – izvršna, zakonodajna in sodna veja oblasti, vendar tudi t.i. nedržavni igralci – interesne skupine, neparlamentarne politične stranke, informacijski sektor in državljani (Fink Hafner v Fink Hafner 2007, 18). V okviru odločanja o javnih politikah EU sodelujejo trije akterji, in sicer: »institucije na ravni EU«, »(sub)nacionalne vlade in državni akterji« in »organizirana civilna družba« (Lajh, Novak 2009, 3).

Javna politika pomeni vpletanje države ali nadnacionalne ravni v različna področja družbenega življenja vse od sociale, gospodarstva, kulture do okolja, družine itd. Te politike so zavezujoče na področju, ki ga upravlja in nadzoruje pristojna avtoriteta. O njih odločajo odločevalci v ustanovah političnega sistema (Fink Hafner 2007, 15). Sprejete so lahko na nadnacionalni, nacionalni ali lokalni ravni.

Vsaka javna politika pa ni tudi kvalitetna za širšo družbo, zaradi česar se je med drugim razvila znanost: analiza politik, ki daje smernice in napotitve za izvedbo učinkovite analize javnopolitičnih programov. Analiza politik je lahko akademska ali uporabna študija, ki pomaga političnim odločevalcem pri sprejemanju politik (Fink Hafner 2007, 22). Namen analize je podati kritično oceno in posredovati znanje o javnopolitičnih programih v različnih nivojih procesa oblikovanja politik. Poznamo pet faz oblikovanja politik, ki se med seboj povezujejo in sledijo v sosledju. Ko se zadnja faza zaključi, se ponovno vrnemo na prvo fazo. To imenujemo janopolitični cikel. Javnopolitični proces predstavlja dolgotrajne in kompleksne odločitve, ki sledijo ciljem javno dobrega. Dunn (1994,15) javnopolitični proces opredeljuje kot proces političnih intelektualnih aktivnosti, ki opisujejo proces oblikovanja in izvajanja politik. Fink Hafnerjeva (2007, 19) navaja, da so to »politične«, »administrativne« in »organizacijske dejavnosti«, na podlagi katerih je mogoče osnovati in izvajati sprejete odločitve.

3.2 EVROPSKA UNIJA IN ČLOVEKOVE PRAVICE

Unikatna gospodarsko politična povezava 28 držav Evrope tvori enotno zvezo t.i. Evropsko unijo. Nenehno razvijajočih 28 držav Evrope obvezujejo pravno obvezujoče pogodbe, katere so države prostovoljno in demokratično dogovorile. Edinstvenost združitve je ustanovitev skupnih institucij, na katere so države članice prenesle del suverenosti. Institucije so demokratično zasnovane, saj druga drugo dopolnjujejo, hkrati pa ima vsaka pomembno odločevalsko vlogo (Europa.eu 2017a). Tako si zakonodajno in izvršno funkcijo deli Evropska Komisija s Svetom EU, medtem ko je imel Parlament v pričetku posvetovalno vlogo in funkcijo nadzornega organa. S postopkom soodločanja je Parlament pridobil zakonodajno vlogo le za določena področja (Lajh, Novak 2009, 3). Države članice so na nadnacionalno evropsko raven prenesle tista družbena področja, s katerimi skupaj lažje dosegajo boljše rezultate (Europa.eu 2017a).

Tako kot posamezne države članice se tudi EU nenehno srečuje s spremembami, ki povzročajo neprestano prilagajanje in iskanje novih funkcionalnih rešitev. Uspešno prilagajanje in iskanja novih rešitev jim omogoča edinstven način odločanja in

sprejemanja novih politik (Wallace, Polack in Young 2010, 481). Ena izmed večjih sprememb, ki so se zgodile v zadnjem dobrem letu je tudi nepričakovan migracijski val, ki je v EU prinesel več kot milijon političnih in ekonomskih migrantov. Val, na katerega EU ni bila pripravljena, je dal na preizkušnjo eno izmed temeljnih področij, ki jih uravnava EU. To so človekove pravice.

Prvotno gospodarski razlogi za povezovanje držav so zajeli tudi politično povezovanje s področja: podnebnih sprememb, okolja, zdravstva, varnosti, pravosodja in migracij. Prioritetni cilj EU je zagotavljanje človekovih pravic tako v državah članicah kot tudi drugod po svetu. Zagotavljanje miru in stabilnosti je dvignila življenjski standard in blaginjo prebivalcev. Trud, ki ga je EU vložila v zagotavljanje človekovih pravic in miru, je prepoznal tudi Nobelov sklad, ki je leta 2012 EU podelil *Nobelovo nagrado za prizadevanja za mir, spravo, demokracijo in človekove pravice v Evropi* (Europa.eu 2017a).

3.2.1 Politika EU o človekovih pravicah

Temeljna vrednote EU so človekove pravice, demokracija in pravna država, katerim vodilo je univerzalnost in spoštovanje človekovih pravic znotraj meja EU (Europa.eu. 2017b). Vse pristopne države v EU in države, ki želijo skleniti trgovinske in druge sporazume o sodelovanju z EU, morajo spoštovati človekove pravice. Pravice je EU opredelila leta 2000 v *Listini Evropske unije o temeljnih pravicah*, ki je politično zavezujoča listina od leta 2009. V Listini so združene državljanske, politične, ekonomske in socialne pravice državljanov EU in drugih, ki živijo v Uniji (Mzz.gov.si 2017). Omenjena Listina je ključna za izbrano magistrsko temo, saj v 5. členu opredeljuje prepoved suženjstva in prisilnega dela. Člen navaja (Listina Evropske unije o temeljnih pravicah 2010):

- »1. Nihče se ne sme držati v suženjstvu ali podložništvu.
2. Od nikogar se ne sme zahtevati, da opravlja prisilno ali obvezno delo.
3. Trgovina z ljudmi je prepovedana.«

Listina EU o temeljnih pravicah opredeljuje vse pravice, ki so zavezujoče za institucije in organe EU kot tudi velja za vsako državo članico pri izvajanju evropske zakonodaje. Članice temeljne pravice in svoboščine zagotavljajo na nacionalni ravni v ustavnem sistemu posamezne članice (Europa.eu. 2017b). Človekove pravice in

temeljne svoboščine so v Sloveniji opredeljene v ustavi Republike Slovenije. Zagotovljene so vsakemu ne glede na spol, vero, raso, izobrazbo, položaj, jezik, politično opredeljenost, rojstvo, invalidnost ali drugo okoliščino (Ustava Republike Slovenije 1991, 14. čl.). V ustavi so pravice in svoboščine razdeljene v 5 sorodnih skupin pravic in svoboščin: temeljne in izhodiščne, osebnostne, politične, ekonomske in socialne ter pravice narodnih skupnosti (Kaučič in Grad 2003, 107).

Na nadnacionalni ravni – ravni EU je omenjena Listina usklajena z *Evropsko konvencijo o človekovih pravicah*, katera je ratificirana s strani vseh držav članic. V primeru kršitev človekovih pravic posameznik vloži tožbo v svoji državi ali v skrajnem primeru tudi na Sodišču Evropske unije (Europa.eu. 2017b).

Evropska unija se zaveda pomembnosti politike človekovih pravic, zato je leta 2012 imenovala prvega posebnega predstavnika EU za človekove pravice Stavrosa Lambrinidisa. Prednostna naloga predstavnika je prizadevanje za učinkovito in javno prepoznavanje politike človekovih pravic EU v njenem prostoru kot zunaj nje. Na področju preučevanja in spremljanja človekovih pravic deluje Agencija za temeljne pravice (Europa.eu. 2017b).

Evropska Politika o človekovih pravicah pokriva področja:

- »pravic žensk, otrok, manjšin in razseljenih oseb;
- smrtne kazni, mučenja, trgovine z ljudmi in diskriminacijo;
- civilne, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice ter
- univerzalnost in nedeljivost človekovih pravic, ki se zagotavlja na vseh družbenih nivojih skupaj s sodelovanjem partnerskih držav, mednarodnimi in regionalnimi organizacijami ter skupinami in združenji« (Europa.eu. 2017b).

3.3 NOVODOBNO SUŽENJSTVO

Pojem novodobno suženjstvo krši obsežen seznam človekovih pravic. Pravice, ki so kršene z novodobnim suženjstvom so pravice do: življenja, svobode, dostojanstva, svobodne izbire dela (sem sodijo vse pravice, ki izhajajo iz naslova dela), svobode gibanja, spolne integritete, varnosti, enakosti pred zakonom, zdravstvenega in

socialnega zavarovanja, varovanjem pred nehumanim mučenjem ali kaznovanjem ipd. (Popov 2002, 10).

Danes je suženj nekdo, ki je (Anti-Slavery.org. 2017a):

- *prisiljeni delati* (duševne ali fizične grožnje);
- *v lasti ali pod nadzorom delodajalca*, ki ga duševno ali telesno zlorablja ali pa mu grozi;
- *razčlovečen in obravnavan kot blago*, kupljen in/ali prodan kot lastnina ali;
- *fizično omejen* oziroma ima omejen prostor svobodnega gibanja.

Novodobno suženjstvo je kompleksen pojem, zato ga je potrebno preučevati iz več vidikov. Za lažje preučevanje in razumevanje pojma je ameriški profesor Bales predpostavil tri vidike, in sicer: vidik nasilja, vidik dolgoročnosti procesa in vidik žrtve. Vsak posamezen vidik je relativen in odvisen od posameznega primera (Bales 2012, 19).

3.3.1 Suženjstvo nekoč

Moderno suženjstvo je povezano z različnimi vrstami in kombinacijami nasilja, ki označujejo stanje, ko so ogrožene človekove pravice. Novodobno suženjstvo se od klasičnega suženjstva iz zgodovine razlikuje predvsem v različnih načinih kratenja svobode posameznika, bodisi svobode odločitve o delu, pogojih dela in svobode nad lastnim telesom (Hrzenjak 2007, 18).

Več kot 7000 let p.n.š. segajo prvi zapisi sužnjev, ki so živeli ob reki Nil. V temu času so bili sužnji namenjeni žrtvovanju. Šele v času Mezopotamije so sužnje imeli za boje in delo. Okoli leta 1790 p.n.š. so v Hamurabijevem zakoniku opredelili status sužnja, ki jih je označeval za nečloveško bitje in lastnino. Zakonik je Babiloncem pomagal pri vzpostavitvi sistema posedovanja sužnjev, njihovega kaznovanja in nadzora. S širjenjem civilizacije se je vedno bolj krepila hierarhija, kjer so bili sužnji enačeni z živalmi in lastnino. Stara Grčija je imela leta 400 p.n.š. več sužnjev kot prebivalcev, zato je bila tudi ekonomija vse bolj odvisna od trgovanja s sužnji. Sužnji so opravljali enako težko delo kot v času prvih zapisov in bili osebne sluge posameznikov. V času rimskega cesarstva so se pričeli prvi upori sužnjev v slogu gladiatorskih vojn, s katerimi so se izboljšali njihovi pogoji z zakoni. Padec rimskega cesarstva je vplival

na zmanjšanje sužnjev, vendar je velik del ekonomije tudi v času bizantinskega imperija predstavlja trgovina s sužnji in suženjstvo. Vzpon krščanstva v srednjem veku prav tako ni prizanesel sužnjem. Cerkev je suženjstvo podprla, vendar prepovedala zaslužjevanje kristjanov. Enako so svoje verske pripadnike zaščitili tudi muslimani (Bales in drugi 2009, 2–6).

Večji dobičkonosni posli s sužnji so se pojavili z evropskimi kolonialnimi silami, kjer so Velika Britanija, Nizozemska in Francija preko morja iz Afrike uvažale sužnje. Prav tako se je v času kolonizacije Amerike ustanovila t.i. čezatlantska trgovina z blagovno menjavo dobrin, tobaka, trsa in bombaža za približno enajst milijonov Afriških sužnjev. Čezatlantska trgovina je bila šele v letu 1888 prepovedana (Bales in drugi 2009, 5-6). S krepitvijo gospodarskih moči držav kolonizatorok se je povečala potreba po poceni delovni sili, kar so bili sužnji. Poleg »pozitivnih« ekonomskih vidikov suženjstva je posedovanje sužnjev predstavljalo ugled njihovega lastnika in boljši položaj na družbeni lestvici. Najslabše se je godilo ženskim sužnjem, saj so bile le-te dvakratno izkoriščene, kot delavke in kot ženske za reprodukcijo, kar je za lastnike pomenilo stalno prirast sužnjev (Brownmiller 1988, 141).

Legalno posedovanje sužnjev ni bilo presenetljivo dejstvo, saj so lastniki sužnjev bili tisti, ki so narekovali zakone in ščitili svoj interes. Kljub vsemu so se sužnji uspeli zediniti z vedno večjimi upori in boji za svoje pravice. Velika Britanija je bila prva država, ki je leta 1807 obsodila sužnjelastništvo in prepovedala trgovino s sužnji. Po njenem vzoru so sledile tudi ostale države. Suženjstvo je tako postalo nezakonito, kar pa še ne pomeni, da je izginilo (Bales in drugi 2009, 6).

3.3.2 Socialno-ekonomski vzroki

Avtor van den Anker (2004) meni, da je vzrok skrit v negativnih vplivih večplastne globalizacije. Vsestranska globalizacije se odseva v družbenih in socialnih razlikah, katere vplivajo na pojav sodobnega suženjstva. Razloge obstoja novodobnega suženjstva je moč najti tudi v mehanizmu kapitalizma. V kapitalizmu delo ljudi pomeni neizčrpen vir, ki se ga da izkoristiti na več načinov s ciljem povečanja profita, pri čimer so sužnji poceni delovna sila. OVSE ocenjuje, da novodobno suženjstvo narašča od 70. let prejšnjega stoletja, še posebej v državah vzhodne Evrope. Negativni učinki globalizacije so se med drugim pokazali tudi v šibkih gospodarstvih, katera so

nudila slabe zaposlitvene možnosti v tranzicijskih državah in nikakršno tveganje kazenskega pregona storilcev, ki so zlorabljali človekove pravice za namen zaslužnjevanja. Na razmah sodobnega suženjstva je med drugim prispevala tudi vse boljša prometna infrastruktura (Konrad 2002, 4–6).

Suženjstvo lahko prizadene ljudi vseh starosti, spola in rase. Vendar pa je slednje dejstvo v nasprotju s prepričanjem, da je lahko vsakdo žrtev suženjstva, saj so nekatere skupine ljudi veliko bolj dovzetne, da postanejo žrtve kot ostale. Mednarodna organizacija Anti-Slavery predpostavlja tri različne družbene vzroke izkoriščanja oziroma zaslužnjevanja (Anti-Slavery.org. 2017a):

1. *revščina* – ljudje, ki živijo v revščini in imajo omejene možnosti za dostojno delo so bolj dovzetni za sprejemanje zavajajočih ponudb za delo, ki je lahko izkoriščevalsko;
2. *diskriminacija na podlagi rase, kaste, ali spola* – pomeni večjo možnost zaslužnjevanja;
3. *šibka pravna država z razširjeno korupcijo*.

Britovšek (2006, 79) je vzroke novodobnega suženjstva našel v slabih gospodarskih razmerah in nesposobnosti držav, ki svojim državljanom ne zagotavljajo socialnega in ekonomskega minimuma za osebni razvoj in dostojno življenje. Tako je za izvirne države, iz kater izhajajo žrtve novodobnega suženjstva, značilno visoko število revnega prebivalstva, visoka stopnja brezposelnosti, slaba ekonomska moč, neprestane gospodarske težave, krize, verski, socialni, kulturni in rasni problem, ki potencirajo posameznike k selitvi za boljše življenje. Ciljne države so visoko gospodarsko razvite demokracije, ki imajo visok življenjski standard, urejene pravice in državljanske svoboščine ter možnost zaposlovanja. Zahodne države EU predstavljajo t.i. »obljubljeno deželo«, ki s svojim sistemom in odprtostjo mej motivira ilegalno priseljevanje (Pečar 1998, 159).

Za nekatere oblike novodobnega suženjstva lahko trdimo, da temeljijo na temeljnem zakonu ekonomije, in sicer: ponudbi in povpraševanju. Nekaterih oblik novodobnega suženjstva ne bi bilo, če ne bi obstajalo: povpraševanje po poceni delovni sili, spolnih uslugah in seksualni industriji, dobička pri trgovini z ljudmi, možnosti boljšega zaslužka in nizke kazni ter majhna možnost pregona. Tako imamo na eni strani t.i. trgovce, ki strmijo k zaslužku z izkoriščanjem drugih ob predpogoju povpraševanje in

ekonomskega aspekta žrtve na drugi strani (Čurin 2016, 2). Kljub vsemu pa je problem sodobnega suženjstva kompleksnejši. Pri preučevanju slednega pojma moramo vključiti tudi zgodovinske, kulturne, moralne psihološke in druge vidike, ki vplivajo na pojav novodobnega suženjstva.

3.3.3 Oblike suženjstva danes

Novodobno suženjstvo ni nov pojav in je nadpomenka vseh oblik izkoriščanja ljudi, ki so omenjene spodaj.

Leta 1983 ustanovljena najstarejša mednarodna organizacija za človekove pravice – Anti-Slavery povzema slednje oblike novodobnega suženjstva (Anti-Slavery.org, 2017a):

- *prisilno delo* označuje delo, za katerega so ljudje prisiljeni delati proti svoji volji pod vplivom groženj ali kazni. Značilno je za vse oblike novodobnega suženjstva. Najpogosteje ga najdemo v panogah z veliko delavci in malo uredb. To so: kmetijstvo, ribištvo, gradbeništvo, rudarstvo, delo v gospodinjstvu, kamnolomih, izdelovanje opek, proizvodnja, predelava in pakiranje, prostitucija, spolno izkoriščanje, trgovanje na trgu in ostale nezakonite dejavnosti. Prisilno delo je najpogostejši element sodobnega suženjstva in predstavlja najbolj skrajno obliko izkoriščanja žrtev. Pogosto prizadene najbolj ranljive in izključene skupine. Ženske in dekleta so bolj ogrožene kot dečki in moški, pri čemer pa otroci predstavljajo četrtno izkoriščenih s prisilnim delom. Delavci migranti so največkrat tarča, saj pogosto ne govorijo jezika, imajo malo prijateljev, omejene pravice in so odvisni od svojih delodajalcev. Prisilno delo se pojavi v revnem okolju, kjer primanjkuje trajnostnih delovnih mest in možnosti izobraževanja. Hkrati veliko vlogo nosi pravno šibka država, korupcija in gospodarstvo odvisno od poceni delovne sile (Anti-Slavery.org, 2017b). International Labour Organisation (v nadaljevanju ILO) poroča, da je danes 21 milijonov žrtev prisilnega dela (International Labour Organisation 2017);
- *dolžniško suženjstvo* ali *dolžniško delo* je najbolj razširjena oblika modernega suženjstva na svetu, ki nastane s sposojeno denarja, katerega dolжник ne more vrniti in mora svoj dolg odplačati z delom, pri tem pa se izgubi nadzor nad pogoji zaposlovanja in dolga. Tovrstno suženjstvo je najbolj razširjeno v

državah južne Azije kot sta Indija in Pakistan. Največkrat so primorane delati cele družine za odplačilo dolga, ki ga je prejel eden od družinskih članov. Včasih se lahko dolg celo prenaša iz generacije na generacijo, kar pomeni, da so otroci že ob rojstvu sužnji zaradi zadolženosti družine oziroma vračila posojila. Dolžniško suženjstvo je razširjeno ne smo v južni Aziji, vendar tudi drugod po svetu, saj je hkrati element preostalih oblik modernega suženjstva kot je prisilno delo in trgovina z ljudmi. Enako kot pri ostalih oblikah je žrtvam obljubljen delo, posojen denar in odvzem dokumentov, vse do izplačila posojila (Anti-Slavery.org. 2017c). ILO ocenjuje, da večina žrtev prisilnega dela prihaja s strani dolžniškega suženjstva, največ tovrstnega suženjstva pa je moč najti v Azijsko-Pacifiškem delu sveta (International Labour Organisation 2017);

- *trgovina z ljudmi*¹ – vključuje prevoz, zaposlovanje ali zadrževanje ljudi za namen izkoriščanja, pri čemer se uporablja nasilje, grožnje ali prisile. Trgovanje z ljudmi predstavlja različne oblike izkoriščanja, kot so: prisilna prostitucija, prisilno delo, prisilno beračenje, prisilna kriminala dejanja, služabništvo, prisilne poroke in prisilna odstranitev organov. Pri tem žrtve ni potrebno peljati čez mejo. Trgovina z ljudmi ne pomeni prevoza ali premika žrtev. Veliko ljudi, ki postanejo žrtve trgovine z ljudmi želi pobegniti revščini, izboljšati svoj življenjski in družinski status. Pogosto so žrtve prejele ponudbo dobro plačanega dela v tujini ali v drugi regiji in si izposodile denar od svojih preprodajalcev, saj so bile primorane vnaprej plačati za ureditev službe, poti in nastanitve. Po prihodu so žrtvam odvzeli dokumente in te so kaj kmalu ugotovile, da dogovorjeno delo ne obstaja ali pa so razmere povsem drugačne kot jim je bilo obljubljen. Z odtujitvijo dokumentov se žrtve prisili k delu, dokler se dolga ne poplača (Anti-Slavery.org. 2017č);
- *suženjstvo na podlagi porekla* – vključuje ljudi, ki so rojeni v suženjstvu, katerih predniki so bili ujeti ali zaslužnjeni. To obliko suženjstva je še danes moč najti v Mavretaniji, državi Niger, Maliju, Čadu in Sudanu, kot tudi v

¹ Večina slovenskih strokovnjakov s področja kršenja človekovih pravic uporablja termin "trgovina z ljudmi", ki po mnenju Pajnikove in Kavčičeve ne ustreza. Termin napeljuje na trgovino kot tržno menjavo blaga, medtem ko bil bilo poimenovanje "trgovanje z ljudmi" bolj ustrezno, saj izpostavlja celoten proces. Slednji termin bolj obravnava odnos do žrtve in preostalih vključenih v proces trgovanja (Pajnik in Kavčič 2007, 6).

Saharskem pasu Afrike. Sužnji delajo brez plačila, največkrat opravljajo delo pastirjev ali pa v domovih svojih gospodarjev. Lastniki sužnje lahko podedujejo, prodajo ali podarijo kot darila. Ženske in dekleta se pogosto soočajo s spolno zlorabo in posilstvi ter skrbijo za otroke svojih lastnikov. Otroci sužnjev so v lasti gospodarjev svojih staršev in so odvzeti svojim materam v zgodnjem otroštvu. Ti začnejo delati že zelo zgodaj in nikoli ne hodijo v šolo. Pobeg s tovrstnega suženjstva je zelo zahteven, saj se žrtve težko prilagodijo na samostojno življenje in še težje najdejo dostojno delo. Več tisoč ljudi, ki so že dolgo nazaj zapustili svoje gospodarje (pred generacijami), še vedno nosi socialni status sužnja in so posledično diskriminirani. Prav tako imajo žrtve problem s pridobitvijo identifikacijskih dokumentov za dostop do najbolj osnovnih državljanskih pravic, kot je pravica do glasovanja in izobraževanja zaradi neurejenega rojstnega lista in ostalih podatkov (Anti-Slavery.org. 2017d);

- *suženjstvo otrok* – se pogosto zamenjuje z delom otrok. Otroško delo je škodljivo za otroke in ovira njihovo izobraževanje in razvoj. Suženjstvo otrok pomeni izkoriščanje otroškega dela za dobiček tretje osebe. Sem se poleg prisilnega dela umešča trgovina z otroki, otroci vojaki, otroške poroke, otroci, ki skrbijo za gospodinjstvo, prostitucija, pornografija, trgovina z drogami in preostali kriminal. Večina otrok, ki so žrtve suženjstva, dela zaradi revščine v družini in potrebe po preživetju. Otroci so v primeru suženjstva lažje »zaposljivi«, saj se jih v primerjavi z odraslimi lažje nadzoruje in ne zahtevajo višje plače ali boljših delovnih pogojev. Za revnejše otroke s podeželja šola ne pride v obzir, ker je izobraževanje bodisi predrago ali so šole predaleč od njihovega doma. Posledice revščine tovrstne otroke zaznamuje za celo življenje, ker veliko delajo za minimalni denar ali nič, nimajo priložnosti izobraževanja, kar pomeni, da so nekvalificirani in ujeti na slabo plačanih delavnih mestih (Anti-Slavery.org. 2017e). ILO ocenjuje, da je na svetu 5,5 milijona otrok žrtev novodobnega suženjstva, bodisi so vključene v trgovino z otroki, zadolženosti, ali opravljajo druge oblike prisilnega dela, prisilnega novačenja za oborožene spopade, prostitucijo, pornografijo in drugimi nedovoljenimi dejavnostmi (International Labour Organisation 2017);

- *prisilne in zgodnje poroke* – označujejo poroko posameznika proti svoji volji, katere zakonske zveze ne more zapustiti. Večina poroke otrok se šteje za suženjstvo (Anti-Slavery.org. 2017a).

Van den Anker opozarja, da je pri vseh oblikah novodobnega suženjstva prisotno nasilje in psihični pritisk na žrtev. Tako kot Bales, vse zgoraj omenjene oblike, povezuje s slabimi življenjskimi standardom in revščino. Dokazal je, da večja kot je stopnja revščine v nekem okolju, večja je možnost pojava novodobnega suženjstva (van den Anker 2004, 19).

3.4 MIGRACIJE

Magistrska naloga se ne dotika le področja človekovih pravic, kjer so kršene osnovne pravice in svoboščine žrtev novodobnega suženjstva, vendar tudi področja migracij. Zato je za potrebe naloge potrebno izpostaviti slednjo tematiko, ki z izbrano temo hodi z roko v roki.

Svet je tekom zgodovine doživel več migracijskih premikov celotnih ljudstev. Kovač (v Bešter in drugi 2003, 43) opozarja, da bodo migracije v 21. stol. večje in obsežnejše kot kadar koli prej. Razlog se skriva že v predhodno omenjeni globalizaciji, demografskih razlikah, ekonomski neenakosti in trendih na trgu dela. Mednarodne migracije dandanes predstavljajo množičen proces, ki se dogaja na podlagi sprememb vse od poznih let dvajsetega stoletja. Recesija bogatih zahodnih kapitalističnih držav je zmanjšala povpraševanje po tuji delovni sili, medtem ko so ga države Bližnjega vzhoda polne naftnih zalog povečale. Primeri prikazujejo soočanje sveta s fenomenom globalnih migracij. Geografskih omejitev danes skoraj da ne poznamo, čemur botrujejo spremembe prepustnosti državnih meja (Zmazek 2009, 13). Globalni svet z razvijajočo se globalno kulturo in globalnimi migracijami presega tradicionalne oblike preseljevanja. Razlike je moč zaznati že v številu migracij na posameznika, ki izkazujejo prosto gibanje (Verlič Christensen 2002, 134).

S pojmom migracije (oseba – *migrant*) označujemo fizični premik posameznika ali skupine ljudi, ki prestopijo administrativno mejo ali trajno spremenijo kraj bivanja iz različnih razlogov. Pri migraciji razlikujemo tri pojme: *emigracije* – *izseljevanje*

(oseba se imenuje *emigrant* – *izseljenec*), *imigracije* – *priseljevanje* (oseba se imenuje *imigrant* – *priseljenec*) in remigracije – vračanje imigrantov v izvorno državo. Mednarodne migracije so lahko (Medved 1998, 11):

- *zakonite (legalne)*, *svobode*, kjer ljudje v okviru zakonov prestopijo državno mejo po svoji volji;
- *prisilne*, se pojavijo takrat, ko posamezniki ali skupine bežijo pred kršitvami človekovih pravic ali drugih okoliščin (konflikti, katastrofe). Tovrstni migrant je odraz krize in z njo povezane revščine v matični državi. Prisilna migracija je osredotočena na begunce in tiste, ki so primorani zapustiti državo zaradi vojne, nasilja in nestabilnosti v državi (Grabska in Mehta 2008, 9). Značilnost tovrstnih migracij je nenadnost, kar pomeni pomanjkanje časa za pripravo na pot in postopno asimilacijo. Prisilne migracije analitiki označujejo kot neustavljivo migriranje, katero se približuje katastrofi, ki ga je sprožil človeški faktor ali narava (Bešter in drugi 2003, 130 -143);
- *nezakonite (nelegalne)*, ko ljudje na nezakonit način prečkajo mejne prehode in nimajo urejenega dovoljenja bivanja v tuji državi. Koser (2007, 56) pod pojmom ilegalne migracije označuje ne le nezakonit prehod državne meje, vendar tudi tiste, ki so v državo vstopili zakonito in tam ostanejo tudi po poteku vize ali delovnega dovoljenja, lažne poroke, posvojitve, izmišljeni statusi študentov in samozaposlenih. Sem sodijo tudi ljudje, ki so žrtve trgovine z ljudmi, tihotapci migrantov in tisti, ki zavestno zlorablajo možnosti azila. Ilegalni migranti so zaradi vse večjega nadzora na mejah primorani poiskati nove poti prečkanja meja, ki so nevarnejše in lahko življenjsko ogrožajoče.

Glede na to, da se magistrska naloga osredotoča na begunce v EU je potrebno ločiti med notranjimi in zunanjimi migracijami. *Notranje migracije* so tiste, ki potekajo med državami članicami EU, medtem ko so *zunanje migracije* vezane na države nečlanice (tretje države) oziroma njihove državljane. Državljeni tretjih držav se lahko na legalen način priselijo v EU na podlagi: zaposlitve v okviru strokovne kvalifikacije prosilca, »družinskega združevanja«, pravice »do azila«, »začasnega zatočišča beguncev« ali »bivanja iz humanitarnih razlogov« (Verlič Christensen 2002, 24–38). Prav tako se migracije loči glede na časovni okvir, in sicer: *trajne* oziroma *stalne*

migracije, ki pomenijo spremembo prebivališča in *začasne migracije*, ki označujejo kakršnokoli gibanje ljudi brez spremembe prebivališča (Klinar 1976, 43).

3.4.1 Vzroki in posledice migracij

Večina strokovnjakov, ki se ukvarja z mednarodnimi migracijami se strinja, da je težko opredeliti natančen vzrok migracij, saj so te posledica več dejavnikov hkrati. Dejavniki, ki povzročajo migracije so lahko: ekonomski, geografski, demografski, socialni, družbeni, kulturni, psihološki in drugi. Posamezne dejavnike se povezuje z značilnostmi regij, kjer migracije potekajo (Malačič 2003, 171). Ne glede na vzrok je vsaka migracija za posameznika stresna zaradi poti, nove kulture in jezika.

Za potrebe naloge se je potrebno osredotočiti na dva najpomembnejša dejavnika migracij v EU, to sta:

Ekonomski dejavnik

Po podatkih Organizacije za mednarodno migracijo (v nadaljevanju IOM) je na svetu približno 192 milijonov ljudi, ki živijo izven kraja njihovega rojstva. Večina teh ljudi, so delavci migrant, ki predstavljajo 3 odstotke svetovnega prebivalstva. Najpogostejši vzrok migracij je ekonomski dejavnik, saj si posamezniki želijo izboljšati življenjski standard. Boljše življenje jim predstavlja selitev v bolj razvito državo. Predpostavlja se, da je razlika v prihodkih v gostujočih državah kot v državi izvora večja, kar je pomemben dejavnik za migriranje (Visco 2000, 8). Bešter Romana (Bešter in drugi 2003, 29) označuje ekonomske migrante kot lovce na srečo, katerim je cilj užiti blagostanje razvitih držav. Ekonomske migracije so večinoma prostovoljne. Osnovni ekonomski dejavniki, ki motivirajo migracije se lahko nadalje razvrščajo kot *potisni* in *privlačni* dejavniki. *Potisni dejavniki* silijo posameznike, da morajo zaradi različnih razlogov zapustiti mesto/državo in se odseliti v drugi kraj. Tem dejavnikom je skupna: nizka produktivnost, brezposelnost, nerazvitost, slabe gospodarske razmere, pomanjkanje priložnosti za napredovanje, izčrpanost naravnih virov in naravne katastrofe. *Privlačni dejavniki* so dejavniki, ki privlačijo migrante. To so: možnosti za boljše zaposlovanja, višje plače, namestitve, boljši delovni pogoji in preostale privlačne dobrine (Thet 2012, 3).

Ekonomski dejavniki imajo različne vplive na izvirne države oziroma države iz katerih prihaja migrant in cilje države, v katere se migrant priseli. Vplivi, ki jih občutita država izvora in ciljna država so predstavljeni v spodnji Tabeli 3.1.

Tabela 3.1: Posledice in stroški ter prednosti ekonomskih migracij v državi izvora in državi gostiteljici

Država izvora	Ciljna država gostiteljica
POSLEDICE in STROŠKI	
• izguba delovne sile, • izguba znanja in podjetniških talentov, ki lahko upočasnijo gospodarski razvoj, • izguba dela lahko odvrne notranje in zunanje investicije s strani zasebnih organizacij, kar predstavlja večjo odvisnost od vladnih pobud.	• izobrazba otrok migrantov, • pretirana odvisnost od dela migrantov v določenih panogah, npr. gradbeništvo, kmetijstvo, • zaslužen denar migrantov, kot tudi pokojnine se pošilja v državo izvora, • povečano število ljudi, ki prispevajo k pritisku na zdravstvene storitve in izobraževanje.
PREDNOSTI	
• manjša nezaposlenostjo v državi vira, • vračanje migrantov z novimi znanji v državo izvora, ki lahko pomagajo oživiti domače gospodarstvo, • finančna nakazila svojcem, ki denar investirajo v domače gospodarstvo; študije so pokazale, da se v tujini zaslužen denar velikokrat v izvorni državi reinvestira v posel ali gradnjo, • manj pritiska na osnovno oskrbo, kot so hrana, zdravstvo.	• ekonomski migranti ponavadi opravljajo manj zaželena dela, • kvalificirana delovna sila, • zaposlitev »vrzeli znanja« v državah gostiteljic s kvalificirani migranti, • stroške upokojitve se prenese nazaj na izvorno državo.

Vir: Acegeography.com (2017).

Politični dejavnik

Migracije iz političnih razlogov niso prostovoljne. Slednje se v današnjem času pojavljajo kot drugi najpomembnejši vzrok za selitev. Politična migracija zavisi od različnih dejavnikov kot so nasilne spremembe oblasti, katere vodijo od preganjanja s strani države, izvajanja nasilja pa vse do kratenja človekovih pravic in svoboščin (Klinar 1976, 29).

Mathews (2017) povzema štiri bistvene elemente političnih dejavnikov:

- *Preganjanje s strani države* vključuje nadlegovanje, diskriminacijo in mučenje ljudi, kateri se ne strinjajo z vlado, imajo manjšinska verska prepričanja ali drugačna etnična ozadja. Ker so razmere v državi izvora nevarne, so se ti ljudje prisiljeni seliti v varnejše države. Iskanje azila je neposreden rezultat odliva političnih migrantov iz zatiralskega sistema v bolj demokratično državo;
- *Pomanjkanje političnih pravic in svoboščin* predstavlja endemično korupcijo kot potisni dejavnik za priseljence, ki iščejo več pravic in svoboščin. Čeprav posamezniki niso preganjani v svojih krajih rojstva, jih omejevanje svobode sili, da državo zapustijo;
- *Vojna* – Vojna in oboroženi spopadi imajo različne vzroke, ki se skrivajo v političnih vprašanjih. Vojni migranti se ne selijo v običajne države kot so ZDA, Velika Britanija, Kanada in Avstralija, vendar se selijo v svojih geografskih območjih največkrat na svoji celine oziroma kar v sosednje države. Večina vojnih migrantov postanejo begunci ali prosilci za azil. Visoki komisariat Združenih narodov za begunce² (v nadaljevanju UNHCR) je v letu 2015 zabeležil 21,3 milijone beguncev in 3,2 milijona prosilcev za azil (UNHCR 2015);
- *Kulturno-politični razlog* – pojem zajema politično nestabilnost nastalo zaradi kulturne raznolikosti določene kulturne pripadnosti, ki sili k premiku znotraj

² Visoki Komisariat Združenih narodov za begunce znan kot tudi Agencija ZN za begunce (ang. The UN Refugee Agency, kratica UNHCR), s sedežem v Ženevi, je organ OZN, ki ščiti in daje podporo beguncem na podlagi prošenj posameznih držav ali zahtev ZN. Temeljna naloga je pomagati državam pri odgovornosti zaščite beguncev in zagotavljanju azila (UNHCR 2017).

ali zunaj svoje države. Vzrok za nastanek politične nestabilnosti sta lahko posledica vojne ali etnični spori. Prav tako je mogoč pojav, da enaka kulturna skupina izpodrine drugo skupino s pomočjo vladnih instrumentov z namenom pridobitve politične prednosti in manjše kulturne raznolikosti.

Tako kot ekonomski dejavniki imajo tudi politični določene posledice in vplive na izvorno in ciljno državo (glej Tabelo 3.2).

Tabela 3.2: Posledice in stroški političnih migracij v državi izvora in državi gostiteljici.

Država izvora	Ciljna država gostiteljica
POSLEDICE in STROŠKI	
• politike za spodbujanje naravne prirasti, • spodbude za preprečitev migracij in razvijanja lastnih virov zaposlovanja, • prošnje za mednarodno pomoč.	• diskriminacija etničnih skupin in manjšin, ki lahko privedejo do nemirov in ekstremizma, • omejitve in nadzor priseljevanja, • vedenja, ki lahko spodbujajo, fundamentalizem.

Vir: Acegeography.com (2017).

Bistvena razlika med obema izpostavljenima dejavnikoma je, da imajo ekonomski migranti večjo izbiro pri določanju svojih ciljev kot politični migranti. Številni prosilci za azil bodo pobegnili v najbližjo varno državo, medtem ko se bodo ekonomski migranti preselili v države, ki bodisi zahtevajo novo znanje jezika in drugačne kulturne navade v zameno za boljše pogoje bivanja.

3.4.2 Ekonomski in politični migranti

Kot je znano je migrant oseba, ki živi v kraju, v katerem ni rojen, medtem ko je mednarodni migrant tisti, ki spremeni stalno prebivališče za drugo državo, prehaja meje držav ali ima tuje državljanstvo v državi gostiteljici (Bešter in drugi 2003, 55). Pri klasificiranju migrantov je moč le-te uvrstiti glede na zgoraj omenjene dejavnike. Za potrebe nadaljnjega raziskovanja so bili izpostavljeni ekonomski in politični dejavniki. Večina ljudi ne pozna razlike med terminom politični in ekonomski migrant. Slednji se seli kot že omenjeno pri ekonomskih dejavnikih, da izboljšajo

življenjski standard, medtem ko političnega migranta z drugimi besedami opredelimo kot begunca.

Begunci

Begunci so ljudje, kateri zapustijo države oziroma pobegnejo pred preganjanji ali spopadi iz države, v kateri so živeli. Zaradi nevarnosti, v kateri se nahajajo, poiščejo zatočišče največkrat v sosednjih državah, kjer pridobijo t.i. status begunca, ki je mednarodno priznan. Status begunca jim omogoča pomoč s strani države gostiteljice, UNHCR in preostalih organizacij ter dodeljuje pravico do azila. Status je opredeljen in zaščiten z mednarodnim pravom. Najpomembnejši pravni dokument je *Konvencija o beguncih iz leta 1951*, ki opredeljuje begunce in njihove pravice, katere jim morajo zagotoviti vse države. Mednarodno pravo preprečuje beguncem izgon iz države gostiteljice ali vrnitev v razmere, v katerih bi jim bila kršena njihova svoboda ali ogroženo življenje. Pravna načela mednarodnih listin, ki ščitijo begunce so prenesena tudi v preostale regionalne in nacionalne zakonodaje. Status begunca osebam omogoča varno in dostojno življenje v državi gostiteljici, katera jim zagotavlja temeljne pravice in svoboščine ter pošten in učinkovit postopek za pridobitev azila (Unis.unvienna.org. 2017). Azil je mednarodna zaščita, tistih, ki zaščite niso deležni v državi svojega državljanstva oziroma postopek pridobitve statusa begunca. Azil morajo zagotavljati vse države podpisnice Ženevske konvencije (Mnz.gov.si 2017b). Ob enem so države gostiteljice primorane najti dolgoročne rešitve za begunce skupaj z UNHCR (Unis.unvienna.org. 2017).

Razlika med migranti in begunci

UNHCR označuje pod pojmom migrant osebo, ki se seli z namenom zaposlitve, izobraževanja, združitve družine ip., medtem ko je begunec primoran zapustiti državo svojega državljanstva zaradi preganjanja ali življenjske ogroženosti. Bistveno razlikovanje med migrantom in beguncem je, da se migrant lahko kadarkoli želi, vrne v domovino. V zvezi z migranti se države opredeljujejo znotraj zakonov in postopkov priseljevanja, medtem ko se z begunci ukvarjajo znotraj norm za zaščito in postopkov pridobitve azila (Unis.unvienna.org. 2017).

Razlikovanje med pojmom migrant in begunec je bistvenega pomena. V kolikor ljudje ne razlikujejo med obema pojmom, ima lahko to negativen pomen na življenje begunca in ogroža njegovo varnost kljub posebni pravni zaščiti. V današnjem času, ko je beguncev več kot kadarkoli prej, lahko nerazlikovanje terminov vpliva na javno podporo beguncev, opozarja UNHCR (Unis.unvienna.org. 2017). Protesti, ki smo jim bili priča v zadnjih letih proti beguncem (24ur.com 2015) potencirajo diskriminacijo in krepijo nacionalizem. Kljub vsemu pa je potrebno zagotoviti spoštovanje pravic migrantov, kot tudi pripraviti ustrezne pravne okvire za dolgoročno reševanje beguncev (Unis.unvienna.org. 2017).

3.4.3 Migracijska politika EU

Največji problem, s katerim se trenutno spopada EU, so nelegalne migracije. Problem predstavlja primanjkljaj mehanizmov, ki bi umestil migrante v evropski prostor. Dosedanja migracijska politika se izkazuje kot idejni in politični konstitut skupne evropske ideje o novi transnacionalni Evropi, ki se v družbi izžareva kot ksenofobični odraz do drugih vzhodnih, muslimanskih, in azijskih prišlekov. Bešterjeva (Bešter in drugi 2003, 69) posledično opozarja, da mora biti migracijska politika smotrna, večstranska in dolgoročna, kajti migracije so in bodo obstajale še v nadaljnje.

Politika priseljevanja ima pravno podlago v 79. in 80. členu *Pogodbe o delovanju Evropske unije* (v nadaljevanju *PDEU*). Člen 79. veleva:

»Unija oblikuje skupno politiko priseljevanja, s katero v vseh fazah zagotovi učinkovito upravljanje migracijskih tokov, pravično obravnavo državljanov tretjih držav, ki zakonito prebivajo v državah članicah, in preprečevanje nezakonitega priseljevanja in trgovine z ljudmi ter okrepljene ukrepe za boj proti temu.« (Pogodbe o delovanju Evropske unije, 79. čl.).

V *PDEU* so določene pristojnosti EU za postavljanje pogojev legalnega priseljevanja državljanov tretjih držav, pri čemer članice same določajo število sprejetja državljanov tretjih držav v primeru zaposlitve. *PDEU* določa tudi naloge Unije za preprečitev in zmanjšanje nelegalnega priseljevanja v EU s t.i. »politiko vračanja«. Cilj Unije je vzpostaviti uravnoteženo zakonito priseljevanje in preprečiti nezakonito priseljevanje ob spoštovanju temeljnih pravic. EU si prizadeva zagotoviti enakost

pravic in obveznosti zakonitih priseljencev s državljani EU (Evropski parlament 2017).

Lizbonska pogodba veljavna od leta 2009 je poleg vrste sprememb, med drugim tudi preimenovala *Pogodbo o ustanovitvi evropske skupnosti* v *PDEU*, prinesla institucionalne spremembe na področju priseljevanja, kjer je Parlament sozakonodajalec skupaj z enakimi pristojnostmi Sveta EU glede legalnega in ilegalnega priseljevanja (Mnz.gov.si 2017a). V primeru nepričakovanega prihoda migrantov iz tretjih držav, lahko Svet po posvetu s Parlamentom sprejme začasne ukrepe. Popolno pristojnost na področju priseljevanja in azila ima tudi Sodišče Evrope (Evropski parlament 2017).

Potrebe po prilagajanju smernic so se pokazale z najnovejšim političnim razvojem že v letu 2011, ko je Komisija sprejela *Globalni pristop k vprašanju migracij in mobilnosti*. V pristopu so določeni okviri odnosov EU do tretjih držav na področju priseljevanja, ki je ob upoštevanju človekovih pravic sestavljen iz 4 bistvenih točk: »zakonito priseljevanje in mobilnost, nezakonito priseljevanje in trgovina z ljudmi, mednarodna zaščita in azilna politika ter čim večji izkoristek razvojnega učinka migracij in mobilnosti« (Evropski parlament 2017). Globalni pristop se je razvil iz predhodnega globalnega pristopa k vprašanju migracij v Afriki in Sredozemlju z leta 2005. Oba pristopa nista pravno zavezujoča dokumenta, vendar politična okvirja EU namenjena dialogu ter sodelovanju na področju politik zunanjih migracij (Evropsko računsko sodišče 2016, 10).

V letu 2014 so bile sprejete smernice za večletni program po preteku Stockholmskega programa, ki se je v enakem letu iztekel. Stockholmski program je bil predhodnik programa iz Tampereja (1999) in Haaškega programa (2004). Evropska komisija je v temu letu predpostavila notranje prihodnje agende z naslovom *Odprta in varna Evropa: doseganje rezultatov*, ki je bil temelj za določitev strateških smernic s strani Sveta za zakonodajo in zagotavljanju varnosti, svobode in pravic za obdobje 2014–2020. Smernice poudarjajo zakonito priseljevanje, varovanje tistih, ki potrebujejo zaščito, boj proti ilegalnemu priseljevanju in učinkovitemu opravljanju mej (Evropski parlament 2017).

Vedno večja begunska kriza je leta 2015 prisilila države članice, da so na predlog Komisije sprejele takojšnje ukrepe za reševanje življenj in okrepitve EU na področju priseljevanja. Sprejeta je bila *Evropska agenda o migracijah*, kjer so navedeni nemudni ukrepi za reševanje krize v Sredozemlju in ukrepi za boljše obravnavanje migracij. Srednjeročne in dolgoročne smernice Komisije v agendi so: zmanjšanje ilegalnega priseljevanja; upravljanje meja in reševanje življenja z zagotavljanjem varnosti; razvoj trdne skupne azilne politike in vzpostavitev nove migracijske politike s posodobitvijo sistema »modre karte« in vključevanja. Na podlagi Agende je v letu 2016 Komisija oblikovala smernice za zakonito priseljevanje v EU, skupnega azilnega sistema in krepitve legalnih migracijskih poti. (Evropski parlament 2017).

4 NEZAKONITE MIGRACIJE IN ŽRTVE NOVODOBNEGA SUŽENJSTVA V EU

V Evropo je v zadnjih treh letih prišlo več kot tri milijone priseljencev, ki so ustvarili negativno ozračje. Njihova javna podoba je predstavljena kot grožnja Evropskim državljanom, ki bodo povečali stopnjo kriminala, ogrozili kulturo in odvzeli delovna mesta. Kljub vsemu pa je pozornost pri migrantih vedno bolj usmerjena k nelegalnim migracijam. Države, ki nelegalne migracije zaznajo s posledico ene izmed oblik novodobnega suženjstva (največkrat je to trgovina z ljudmi ali otroki), ta dejanja obsodijo in storilce kazensko preganjajo. Magistrska naloga je predvsem osredotočena na migrante, begunce, ki so postali žrtve novodobnega suženjstva na svoji poti za boljše in varnejše življenje pri tem pa so meje držav nelegalno prečkali. Ne glede na razlog migracije (prisile ali prostovoljnosti) se omenjene osebe v prvi vrsti obravnava kot ilegalne migrante.

Za preprečitev ilegalnih prehodov države poostrujejo nadzore na svojih mejah in postavljajo zaščitne ograje. Zaradi povečanega nadzora so migrant bolj ranljivi in primorani poiskati nove poti, ki so predvsem verjetno bolj nevarne in izpostavljanje večjemu tveganju. Pajnikova (2008, 83) ugotavlja zmotno mišljenje držav, da se z večjim nadzorom meja zmanjšuje število ilegalnih migrantov in s tem tudi žrtev

novodobnega suženjstva. Pri tem poudarja, da omejitve pri prehodu meja in večji nadzor ne vplivata na preprečevanje novodobnega suženjstva.

Pri obliki novodobnega suženjstva kot je trgovina z ljudmi prihaja do pogoste zamenjave z izrazom tihotapljenja ljudi. Kljub temu, da trgovina z ljudmi vsebuje element tihotapljenja, pojma nista enaka. Skupen jima je dobiček in prevoz oseb, medtem ko se pri trgovini z ljudmi pojavi tudi novačenje žrtev s prisilo, goljufijo, zlorabo avtoritete in izkoriščanje. Kot uvodoma zapisano so tihotapci trgovci, ki opravljajo t.i. »transportno« storitev oziroma spravijo osebo iz ene države v drugo na nezakonit način, pri čemer lahko pride, da oseba, ki je zaupala tihotapcu svojo usodo, postane žrtev trgovine z ljudmi (Britovšek 2006, 76).

Protokol proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (MPTMOK) z leta 2001, pojem tihotapljenje migrantov označuje kot novačenje oseb z namenom pridobitve finančne ali druge premoženjske koristi v zameno za nezakonit vstop osebe v državo, katere ni državljan ali ima stalno prebivališče. Protokol označuje tri pomembne razlike med tihotapljenjem migrantov in trgovino z ljudmi: *soglasje/privolitev* migranta v proces tihotapljenja, medtem ko pri trgovini z ljudmi žrtev ne privoli prostovoljno; *izkoriščanje* kot pojavni element pri trgovini z ljudmi, medtem ko se pri tihotapljenju s prihodom osebe na cilj posel zaključi in; *transnacionalnost* značilna za tihotapljenje migrantov, saj je proces tihotapljenja mednarodni pojav oziroma poteka iz ene v drugo državo, kar za trgovino z ljudmi ni potrebno (Protokol proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (MPTMOK), 3. čl.).

Lehti (2003, 5) izpostavlja šest glavnih poti v Evropo, kjer potekajo nezakonite migracije in kjer je moč zaznati največ žrtev novodobnega suženjstva:

1. do Nemčije in Avstrije preko Češke, Poljske, Litve iz Rusije;
2. do Nemčije in Avstrije preko Češke, Slovaške, Madžarske iz Ukrajine;
3. do Grčije in Italije preko Turčije iz držav Srednjega vzhoda;
4. do Španije in Italije s severne Afrike;
5. do Italije in Avstrije preko Balkana iz Turčije in ;
6. do Portugalske in Španije iz južne in centralne Amerike.

V procesu mednarodne trgovine z ljudmi se tihotapljenje pojavi v drugi fazi. Prva faza je novačenje žrtev z lažnimi obljubami o zaslužkih in opravljanju poklicev, za katere ne potrebuješ strokovne usposobljenosti (gostinstvo, ples, fotomodel, spremljevalke, kozmetične storitve, varuške, hišna pomoč ipd.) ali uporaba prisile ali ugrabitve žrtve. Britovšek (2006, 73–75) ugotavlja, da so žrtve največkrat novačene s strani znancev ali oseb, s katerimi so v sorodstvenemu razmerju. V primeru mednarodne trgovine z ljudmi sledi druga faza – prevoz ali t.i. tihotapljenje žrtve oziroma migranta, ki poteka po kopnem, vodi in zraku. Najpogostejši način tihotapljenja je po kopnem, ko imajo žrtve urejene dokumente ali pa so ti ponarejeni. V primeru urejenih dokumentov pride v poštev tudi zračni prevoz, ki pa je zelo redek.

Tihotapljenje migrantov in dejavnosti povezane z migranti stane veliko ljudi svoje življenje in hkrati ustvarjanja milijarde dolarjev dobička za storilce kaznivih dejanj. Pojav potencira korupcijo s podkupovanjem uradnikov in krepi organiziran kriminal v državah izvora, tranzita ali okolici (UNODC 2017b).

Tihotapljenje migrantov vpliva na državo izvora, tranzita in končne destinacije. V državah izvora se v večini primerov družine sposodijo denar za plačilo pristojbine za tihotapljenje brez garancije za opravljeno storitev. Zgodi se, da svojci ostanejo brez novic o svojih sorodnikih, ne vedo ali so mrtvi ali živi, v zaporu ali žrtve trgovine z ljudmi. V tranzitnih državah pretihotapljeni migranti lahko ostanejo brez sredstev za nadaljevanje poti, ali zavedeni s stani tihotapcev. To predstavlja breme za tranzitne države, ker so migranti navadno iz drugačnega kulturnega okolja in ne razumejo jezika. Poskus prestreči tihotapljenje migrantov in boj proti kriminalu daje pomemben pritisk na namembne države. Če države nimajo sredstev in pravnih okvirjev, da se ustrezno odzovejo na področju tihotapljenja ljudi, je lahko zločin še naprej nenadzorovan (UNODC 2017b).

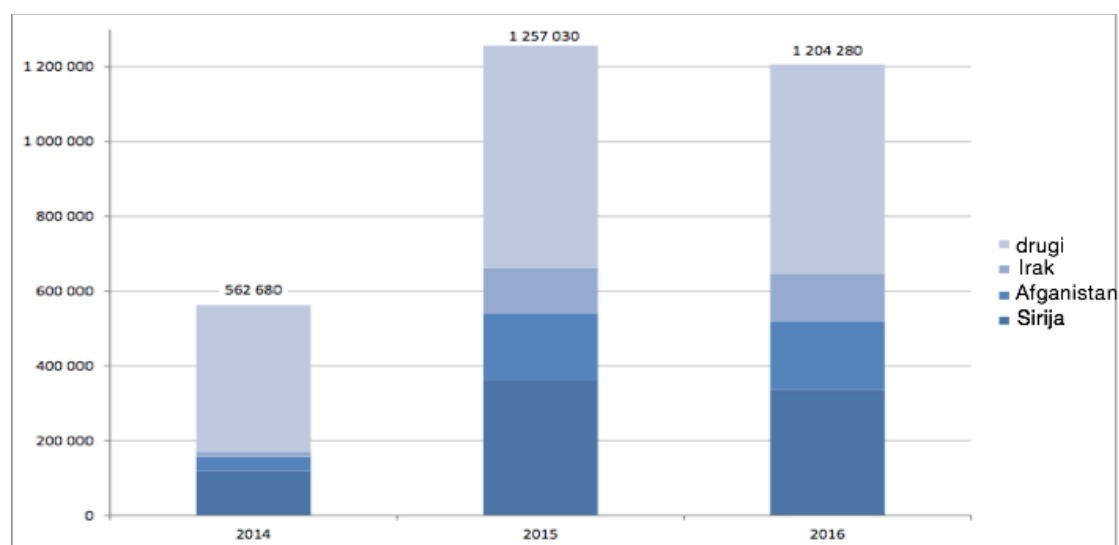
4.1 BEGUNSKA KRIZA V EU

Migracije, ki smo jim priča danes, so največje migracije, katere je Evropa doživela po drugi svetovni vojni. V EU prihajajo mnogi, ki so zaprosili za mednarodno zaščito oziroma so se prijavili v postopek za azil. V množici migracijskih valov niso le tisti, ki so upravičeni do zaščite, ker so zbežali iz domače države pred preganjanjem vendar

tudi tisti, ki iščejo boljše pogoje za življenje. To so ekonomski migranti, kateri se v primeru neodobritve prošnje vrnejo v matično državo. Hkrati se v tej množici najde tudi migrante brez urejenega statusa, ki so v EU prišli ilegalno oziroma so za vstop v EU plačali tihotapcem ali organiziranim kriminalnim združbam. S spoprijemanjem begunske krize je bila EU primorana sprejeti številne ukrepe za pomoč ljudem v stiskah, pospešitev postopkov vračanja neupravičenih priseljencev do azila kot tudi izboljšati varnost na mejah in obalah ter se spoprijeti s tihotapljenjem migrantov in omogočati varen ter zakonit vstop v EU (Evropska komisija 2016b).

Do sedaj zbranih informacij je od nastanka zadnje večje begunske krize od leta 2014 do konca leta 2016 za azil v državah EU zaprosilo 3.023.990 ljudi (Slika 4.1). Statistika je pokazala, da je bilo največ prosilcev iz Sirije, Afganistana in Iraka.

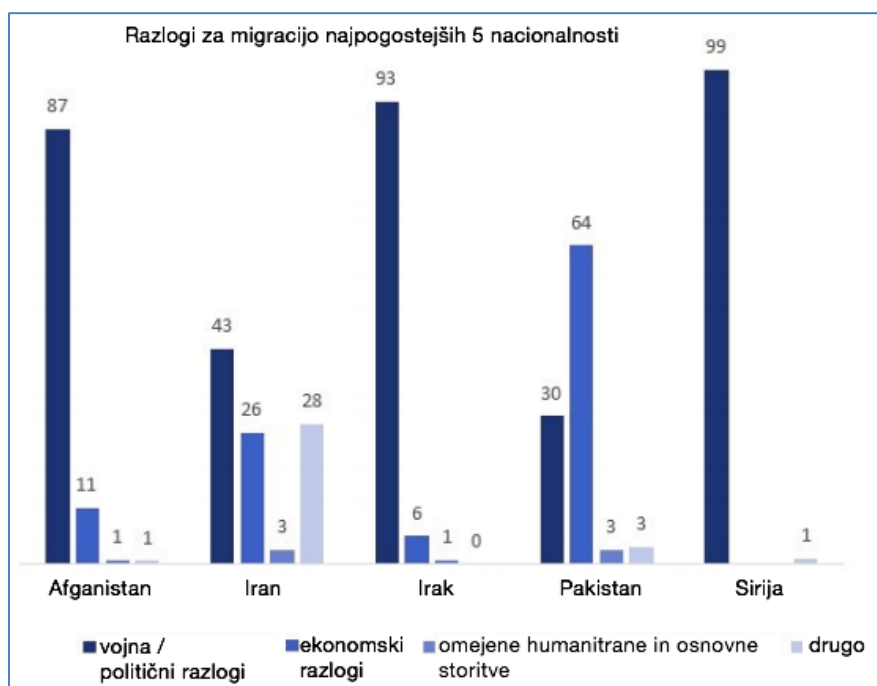
Slika 4.1: Število prosilcev za azil v EU v letih 2014, 2015 in 2016, ki so zanj zaprosili prvič.

Vir: Eurostat (2017).

Razlogi za prosilce azila v EU v vseh zgoraj omenjenih državah so skoraj da vsi enaki. To je razlog za preživetje v državah, kjer divjajo vojne in so hudo kršene človekove pravice. Slika 4.2 je bila narejena na podlagi raziskave IOM v letu 2016 in prikazuje razloge za migracijo 5 najpogostejših nacionalnosti, ki so prispele v Evropo.

Slika 4.2: Razlogi za migracijo v EU 5 najpogostejših nacionalnosti

Vir: International Organization of Migration (2016, 4).

Prav tako je zanimivo dejstvo, da vse zgoraj omenjene države imajo skupno točko s Severno Korejo, Kambodžo, Indijo, Katarjem, Pakistanom, Demokratično republiko Kongo, Sudanom, Jemnom, Južnim Sudanom, Somalijo, Libijo, Centralno afriško republiko, Mavretanijo, Haitijem, Dominikansko Republiko, Mjanmarom in Bangladešem. Vse so bile leta 2016 uvrščene na vrh seznama po številu žrtev novodobnega suženjstva. Naj omenimo, da jih je v omenjenem letu *Global slavery index* zabeležil kar 45,8 milijonov žrtev po celem svetu (Global Slavery index 2016).

Poleg Slike 4.2, ki prikazuje razloge za begunsko krizo pogledajmo politične razmere v treh državah, iz katerih prihaja največ beguncev.

4.1.1 Sirski begunci v EU

Sirska državljanska vojna, ki se je danes sprevrgla v mednarodno obračunavanje svetovnih velesil, je razlog za tako veliko število Sirijskih beguncev v EU. Vodilo v državljansko vojno je bila visoka stopnja brezposelnosti, korupcija in pomanjkanje politične svobode. Marca 2011 so izbruhnile demonstracije v Deraaji, kjer je vlada uporabila smrtonosne prijeme za pomiritev razmer, kar je spodbudilo množične proteste za odstop predsednika Bašarja al Asada. Nemir se je okrepil in razširil po celi

državi, kar je spodbudilo tudi opozicijo, da je prišla za orožje. Sprva z namenom obrambe, kasneje pa kot sredstvo za izgon varnostnih sil iz lokalnih območij. Al Asad je okrepil nadzor v državi, kar je spodbudilo upornike k oblikovanju brigad za boj proti vladnim silam za nadzor. Ključni dejavnik je bila intervencija regionalnih in svetovnih sil vključno z Iranom, Rusijo, Savdsko Arabijo in ZDA. Njihova vojaška, finančna in politična podpora vladi in opoziciji je neposredno prispevala k okrepitevi in nadaljevanju spopadov. Državlјanska vojna je vodila k še večjemu razkolu sunitske večine s šiitsko manjšino, kateri pripada predsednik. To so izkoristili džihadisti, ki so ustanovili t.i. Islamsko državo (v nadaljevanju IS), ki se bori proti vladnim silam, uporniškim brigadam in Kurdskim milicam. IS je leta 2014 razglasil kalifat, ki nadzoruje velik del severne in vzhodne Sirije ter Iraka. Pri svojem boju IS uporablja zastraševanja, javne usmrtitve in pohabljanje vseh, ki ne upoštevajo pravil ali pa jih ne sprejemajo (Bbc.com 2017).

Sirska vojna je od začetka vojne leta 2011. Do marca 2017 je vojna terjala več kot 207.000 žrtev, od tega je bilo 24.000 otrok in 23.000 žensk (SNRH 2017). Vojna je postala vse bolj smrtonosna od kar so se vmešale tuje sile. Več kot štiri petine prebivalstva živi v revščini, 95 odstotkov ljudi nima ustreznega zdravstvenega varstva, 70 odstotkov ljudi nima rednega dostopa do pitne vode in več kot 13,5 milijona ljudi potrebuje humanitarno pomoč. Vojna je najbolj prizadela otroke, ki so v največji nevarnosti, da zbolijo, postanejo podhranjeni in zlorabljeni. Milijoni so bili prisiljeni zapustiti šolo. Mnogi so izgubili svoje najbližje, utrpeli poškodbe ter so priče nenehnemu nasilju in brutalnosti. Velikokrat opravljajo prisilno delo, služijo kot borci ali kot živi ščit (WorldVision.org 2017).

Pet milijonov Sircev je beguncev in več kot 6,3 milijona jih je razseljenih po Siriji. Večina sirskih beguncev ostane na Bližnjem vzhodu, Turčiji, Libanonu, Jordaniji, Iraku in Egiptu, nekaj več kot 10 odstotkov beguncev pa jih pobegne v Evropo. Tisti, ki se podajo v Evropo se največkrat odpravijo peš, kar pomeni 450 ur hoje do Madžarske meje, kar znaša 2.234 km oziroma približno 50 dni hoje, v kolikor hodijo 8h/dan in v kolikor svojo pot pričnejo v Aleppu (WorldVision.org 2017). V letu 2016 je 334.820 Sircev zaprosilo za azil v EU (Priloga A, Slika A.1).

4.1.2 Afganistanski begunci v EU

V letu 2016 je EU zabeležila 182.985 prosilcev za azil iz Afganistana (Priloga A, Slika A.1). Razlogi, da je tako veliko število prosilcev za azil iz Afganistana so še vedno nemiri, ki so prisotni v tej državi. Veliko Afganistancev je v času talibanskega režima zapustilo domove in so odšli v svet kot begunci. Po padcu režima so se vrnilo bolj izobraženi in izkušeni iz tujine. Izobražena vrnjena generacija, ki je izkusila svobodo in pravice se danes spopada s preživetjem vsakodnevnih samomorilskih napadov in eksplozij. Posledice nasilja občutijo tudi z oteženim dostopom do izobrazbe, zdravstvenih storitev in povečano brezposelnostjo (Aljazeera.com 2017). V letu 2014 so se razmere v državi spremenile. Mednarodne sile so končale bojno misijo in prenesle odgovornost za nadaljnjo vodenje države na Afganistanske sile. S posredovanjem ZDA so potekale predsedniške volitve, kjer je predsednik postal Ashraf Ghani. Posredovanje je bilo ključno, saj je predvidevalo ustanovitev vlade narodne enotnosti z glavno funkcijo izvršnega direktorja, kateri je postal Adbullah Abdullah. Afganistanci niso zadovoljni z delovanjem te vlade, saj se osredotoča predvsem na delitev oblasti, medtem ko ne odpravlja težav v državi. Vse od prenosa vodenja države z ZDA na Afganistanske sile se je varnostna situacija poslabšala in vedno več je civilnih žrtev. Večina okrožji je ponovno pod vplivom Talibanov (Zirack 2017).

Zanimiva so dejstva, da je v letu 2015 po podatkih UNHCR živel skoraj 13 odstotkov Afganistancev zunaj svoje države. Odstotek vsebuje 2,6 milijona beguncev, ki živijo v več kot 70 državah sveta, največ v Pakistanu in Iranu. V letu 2014 je bila gospodarska rast 1,3 odstotna, kar je manj od predhodnega povprečja 6,9 odstotka z obdobja 2007-2012. Brezposelnost od leta 2014 narašča in znaša okoli 40 odstotkov. Razlog je umik ameriških sil, ki so pred tem bile glavni vir zaposlovanja. ZN so zabeležili, da 1.000 Afganistancev vsakodnevno zapusti svoje domove in se razselijo po bolj varnih predelih znotraj države v večini primerov pa postanejo begunci v Iranu, Pakistanu ali Evropi. Afganistanski begunci plačajo tihotapcem za pot v Evropo med 7.000–10.000\$, kar je ogromna količina odtoka denarja iz Afganistana. Najpogostejša pot v Evropo je skozi Iransko Turško mejo, kjer se vkrcajo na čolne do Grških otokov. Nasilje in posledično pobeg ljudi slabi valuto, ki se je v roku enega leta in

pol (januar 2015 – avgust 2016) znižala za več kot 15 odstotkov, in sicer 58,2 na 67,49 za dolar (Zirack 2017).

4.1.3 Iraški begunci v EU

Leto 2016 je med drugimi v Evropo zaradi razmer v lastni državi, prisililo k prihodu 126.955 beguncev iz Iraka (Priloga A, Slika A.1). Vladne sile, paravojaške milice in oborožena skupina Islamska država (IS) kršijo mednarodno humanitarno pravo in zlorablja človekove pravice v notranjih oboroženih spopadih. Islamski skrajneži izvajajo poboje nasprotnikov svojega režima in civilistov, katere posiljujejo, mučijo uporabljajo kot živi ščit ali otroke novačijo v vojskovanje. Vladne milice mučijo civiliste, ki bežijo pred konfliktom, jim uničujejo domove ter preostalo lastnino. Tisoči so ostali pridržani brez sojenja zaradi suma povezav z IS. Mučenje v priporu je postal zelo razširjen pojav. Sodišča obsojajo teroristične osumljence na smrt pogosto na podlagi nepoštenih sojenj. Usmrčitve so še vedno na visoki stopnji (Amnesty International 2017).

Vse do sredine leta 2016 je bilo primoranih 3,4 milijona Iračanov zapustiti svoje domove. Razseljenih je več kot 600.000 otrok, eden od petih otrok (3,6 milijona otrok) je v smrtni nevarnosti, poškodovan v vojni, spolno zlorabljen ali prisiljen v vojskovanje (Borgenproject.org. 2016). Več kot polovica družin v Iraku živi v revščini in pomanjkanju hrane, več kot 2,5 odstotkov ljudi zaspi lačnih. 75 odstotkov otrok mlajših od 15 let delajo, da pomagajo priskrbeti hrano za družino (Voanews.com. 2017.).

4.1.4 Ostali prosilci za azil v EU

V prilogi A, Slika A 1 je moč videti, da so v letu 2016 prvič zaprosili za azil tudi ostali državljani sledečih držav: Pakistan, Nigerija, Iran, Eritreja, Albanija, Rusija in ostali. Nekatere omenjene države se prav tako spopadajo s kratenjem človekovih pravic in svoboščin, zato ljudje bežijo za preživetje. Na primer Nigerija se spopada s skrajnim islamskim gibanjem imenovanim Boko Haram, ki izvaja razne zločine vse od ugrabitev, posilstev do požiga celih vasi in ostali terorističnih dejanj (Rtvslo.si 2015). Eritrejci so postali po 30 letih vojne neodvisni od Etiopije. Vlada jim vojaška diktatura, ki državljane sili v prisilno delo, s katerim ne zaslužijo dovolj za lastno preživetje, kar jih sili v izgnanstvo (Rtvslo.si 2016). Poleg političnih dejavnikov so tu

prisotni tudi ekonomski vzroki. Ljudje so zaradi hude revščine, oslabiljenega gospodarstva, visoke stopnje brezposelnosti primorani zapustiti matične države za izboljšanje življenjskega standard. Priložnosti begunske krize so izkoristili za namen preboja v Evropo in se tako priključili begunskemu toku.

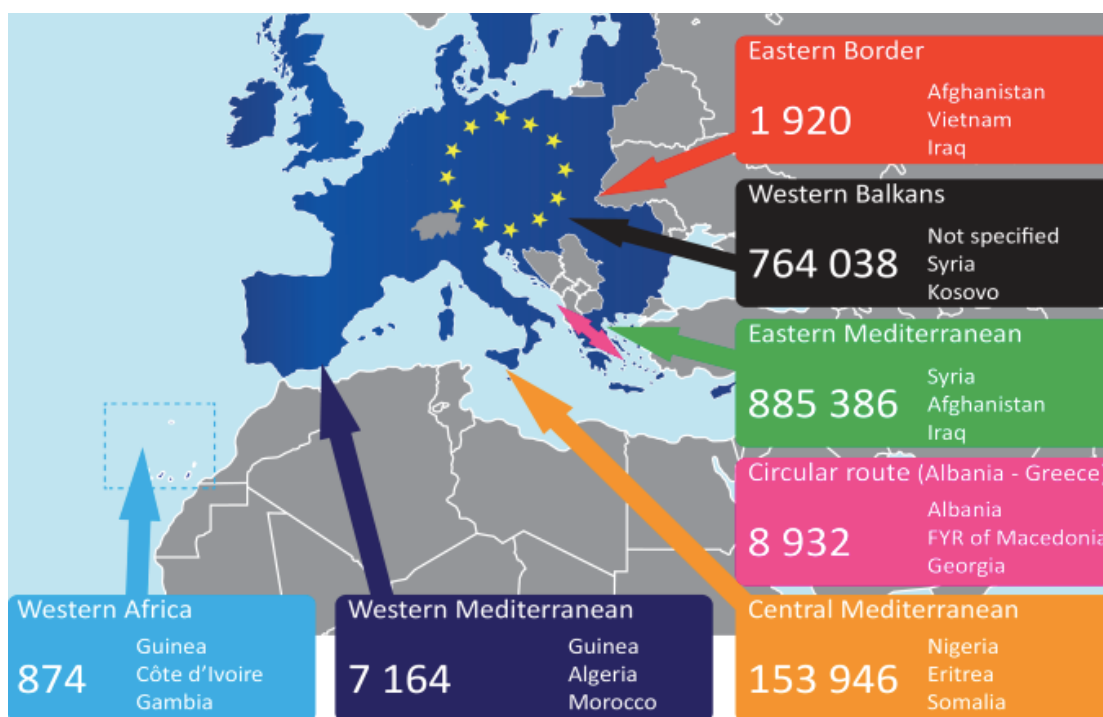
4.2 BEGUNSKE POTI IN PASTI

V Evropo vodi 7 migrantskih poti. Vse so nevarne, vendar izstopajo tiste, pri katerih se migranti poslužujejo transporta po morju. Le v letu 2016 je več kot 5000 migrantov izgubilo življenje v Sredozemskem morju predvsem zaradi neprimerne in neizpravnega plovila, preobremenjenosti, saj je na krovu več ljudi kot je dovoljeno in nepoznavanja vremenskih razmer na morju (UNHCR 2016).

Fortex je leta 2015 zabeležil največ ilegalnih prehodov zunanjih meja EU, in sicer 1.822.177 (Frontex 2017b, 19). Slika 4.3 spodaj prikazuje najbolj tranzitne poti, ki si jih migrant poslužujejo za prihod v Evropo. Najbolj obremenjene poti so tudi še danes aktualne, in sicer od najbolj do najmanj tranzitne poti v začetku leta 2017 si sledijo (Frontex 2017a):

1. Centralno sredozemska pot (v obdobju januar–februar 2107 jo je prečkalo 13.442 migrantov – največ je bilo Gvinejcev);
2. Vzhodna sredozemska pot (v obdobju januar–februar 2107 jo je prečkalo 3.037 migrantov – največ je bilo Sircev);
3. Zahodna Balkanska pot (v obdobju januar–februar 2107 jo je prečkalo 2.448 migrantov – največ je bilo Afganistancev);
4. Zahodno sredozemska pot (v januarju jo je prečkalo 1.328 migrantov – največ je bilo državljanov Slonokoščene obale);
5. Pot vzhodne meje (v januarju so jo prečkali 304 migranti – največ je bilo Albancev);
6. Krožna pot (Albanija – Grčija) (v januarju jo je prečkalo 33 migrantov – največ je bilo Turkov);
7. Zahodno afriška pot (v januarju jo je prečkalo 14 migrantov – največ je bilo Maročanov).

Slika 4.3: Migracijske poti v Evropo v letu 2016

Vir: European Parliamentary Research Service Blog (2016).

Kljub različnim potem so pasti, ki prežijo na begunce in migrante povsod enake. Begunci se na svoji poti ne srečajo le s fizično in psihično bolečino, vremenskimi pogoji (sneg, mraz, vročina) temveč tudi s tihotapci. IMO in Europol poudarjata, da je vedno več tihotapcev povezanih v kriminalne zveze, ki ne samo da tihotapijo migrante, temveč jih tudi prodajajo ali izkoriščajo. Vedno večje je število žrtev trgovine z ljudmi, katerih se družba ne zaveda dovolj. Natančne številke vpletenih in žrtev je težko predpostaviti, saj primanjkuje podatkov oziroma je to zločin, ki dostikrat zabriše kršitelje in žrtve, ki dejanja zanikajo zaradi ustrahovanja. Tihotapci se za zmanjšanje možnosti odkritja poslužujejo sledečih ukrepov: pogosta menjava vozil, uporaba gotovine, prisila žrtve, da zaprosi za azil v tranzitnih državah, siljenje žrtev o lažnih zgodbah policiji v primeru odkritja, uporaba stražarjev in digitalnega nadzora, fizično in psihično nasilje žrtev ter uporaba ponarejenih osebnih dokumentov (Europol 2016, 15–16).

Ciljne države beguncev so Nemčija, Italija, Francija, Grčija, Avstrija in Velika Britanija (Priloga A, Tabela A.1). Omenjene države imajo po podatkih Europa tudi največ povpraševanja po poceni delovni sili in spolnih uslugah. Večin žrtev trgovine z ljudmi konča ravno v teh državah kot tudi Švici, Nizozemski in Španiji. V letu 2013–

2014 je Europol zaznal največ tihotapcev iz Bolgarije, Madžarske, Nigerije in Romunije. Hkrati je poudaril, da so žrtve trgovine z ljudmi vpletene v prostitucijo, kaj kmalu postale same kriminalci in pridobile pomembno vlogo pri procesu ukvarjanja s trgovino z ljudmi. Primer tega so Nigerijke t.i. »madam«, ki igrajo zelo pomembno vlogo pri tihotapljenju žensk za spolne sužnje, same pa so bile predhodno žrtve trgovine z ljudmi (Europol 2016, 16–17).

Večina beguncev in migrantov se na poti v Evropo obrne na tihotapce, da jim olajšajo prihod v ciljno državo. Tisti, ki imajo omejena sredstva, imajo večje tveganje da bodo tekom poti bili izkoriščeni s strani posrednikov, rekruterjev in kriminalcev. Najbolj so ranljivi mladoletniki brez spremstva in ženske. UNHCR opisuje na podlagi izkušenj beguncev, da tisti, ki jim zmanjka denarja ali so oropani na poti, so prisiljeni v večini primerov tihotapcu plačati s spolnimi uslugami ali drugimi izsiljenimi dejanji za nadaljevanje poti (Global Slavery Index 2016, 63).

Leta 2015 je bilo približno 70 odstotkov moških beguncev in migrantov. V letu 2016 je prišlo do bistvenih sprememb, saj je bilo med begunci in migranti kar 60 odstotkov žensk in otrok. To dejstvo predstavlja velike izzive za evropske vlade, z odgovornostjo, da zaščitijo ranljive skupine, zagotovijo ustrezne storitev, preživljanje, priložnosti za ženske in vzgojo otrok (Global Slavery Index 2016, 63).

4.3 BEGUNCİ – ŽRTVE NOVODOBNEGA SUŽENJSTVA

Ne glede na spol in starost so lahko vsi begunci žrtve ene izmed oblik novodobnega suženjstva. Kot že omenjeno so najbolj ranljivi mladostniki, še posebej tisti brez spremstva in ženske. Obe omenjeni ranljivi skupini sta največkrat podvrženi prisilnemu delu in spolnemu izkoriščanju. Prav tako so vse bolj pogoste govorice o t.i. tržnicah s sužnji. Begunce na poti v Evropo ugrabijo in jih nato prodajo za 200–500 ameriških dolarjev. Pred prodajo ugrabitelji zahtevajo od njihovih sorodnikov odkupnino za izpust. V primeru neplačila jih ubijejo ali izstradajo. Moške prodajo kot sužnje za gradbena dela, ženske pa prisilijo v spolno suženjstvo (Rtvslo.si 2017).

Svet Evrope poroča, da je v letu 2015 skoraj 96.000 mladoletnikov brez spremstva zaprosilo za azil v EU. Skoraj 50 odstotkov je bilo Afganistancev in 13 odstotkov

Sircev. Evropski organi so januarja 2016 poročali, da se je za 10.000 prijavljenimi mladoletniki za azil, izgubila vsaka sled. Samo v Nemčiji je v letu 2015 bilo 4.700 izgubljenih otrok, medtem ko je Švedska poročala, da izgubijo 10 sledi za otroci na teden (Council of Europe 2016, 16). Rankin (2016) poroča, da je povprečna prodajna vrednost otroka starega od šest mesecev do 10 let 4.000–8.000 evrov. V redkih primerih se cene lahko dvignejo tudi do 40.000 evrov. Otroci so največkrat podvrženi prisilnemu delu (najbolj pogosta panoga je kmetijstvo), spolnemu izkoriščanju in nadlegovanju ter prisilnim porokam.

Rutvica (Andrijasevic v Carrera in Guild 2016, 60) poudarja, da ima pri žrtvah trgovine z ljudmi velik pomen nacionalnost žrtve, še posebej velja to za prostitucijo. Tihotapci glede na nacionalnost izbirajo žrtve in jih razporejajo po tistih Evropskih državah, po katerih je največ povpraševanja po njih. Primer tega so Nigerijke, ki jih večinoma namestijo v Italiji ali Franciji.

4.3.1. Statistika žrtev beguncev novodobnega suženjstva

Več kot 10.000 beguncev je sodelovalo v IOM raziskavi v obdobju januar – november 2016 na sredozemskih in zahodno balkanskih poteh. Analiza je pokazala (International Organisation of Migration 2016, 7):

- 14 odstotkov vprašanih je imelo neposredno izkušnjo z eno izmed oblik novodobnega suženjstva oziroma izkoriščevalsko prakso. Najvišjo stopnjo neposredne izkušnje so zabeležili pri Afganistancih (26 odstotkov), Pakistancih (7 odstotkov) in Sircih (6 odstotkov);
- najpogostejše izkoriščevalske oblike oziroma oblike novodobnega suženjstva so bile:
 - prisilno zadržanje posameznika (9 odstotkov) s strani oboroženih posameznikov ali nevladnih skupin. Zadržanje ni bilo smo fizična omejitev vendar tudi ugrabitev. Med posamezniki, ki so izvajali prisilno zadržanje so bili tudi tihotapci. Najpogosteje se je to dogajalo v Turčiji in Bolgariji, žrtve pa so bile v večini moški;
 - delo brez plačila (5 odstotkov vseh intervjuvanih) so izvajali pretežno moški v Turčiji, Grčiji in Iranu. Pri izvajanju dela so bili ustraževani s strani nevladnih oboroženih skupin. Opravljeno delo je bilo pogoj za osvoboditev;

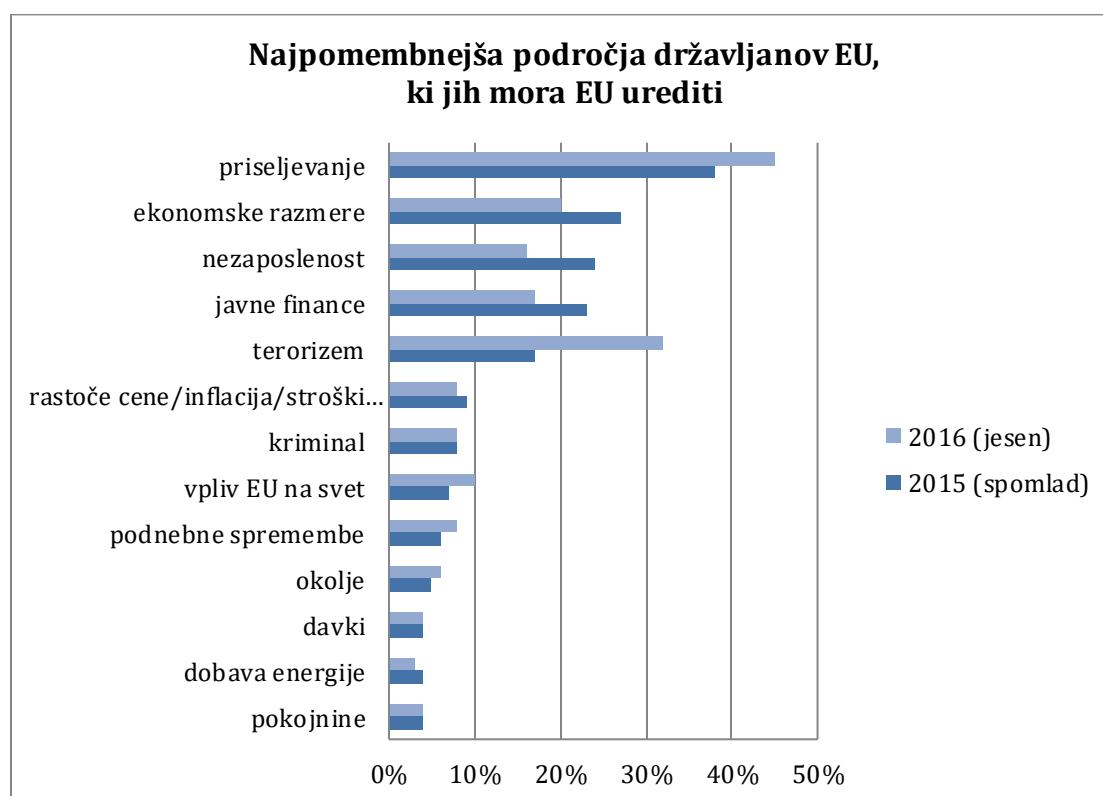
- prisilno delo so opravljali 3 odstotki anketiranih proti svoji volji ali pod različnimi vrstami prisile. Največkrat je bilo opravljanje prisilnega dela zabeleženo v Turčiji;
- ponudba za delo (2 odstotka anketiranih) – na poti so se migrantom približali posamezniki s ponudbo za delo. Najpogosteje je to bilo v Turčiji in Grčiji;
- dogovorjena poroka – 1 odstotek anketiranih je na poti dobilo ponudbo za dogovorjeno poroko zase ali ožjega družinskega člana.

Prav tako je potrebno opozoriti, da se odstotki izkoriščanja in pojavljanja oblik novodobnega suženjstva glede na poti spreminjajo. Raziskava IOM iz obdobja junij – september 2016 je pokazala, da je kar 71 odstotkov od približno 4.300 vprašanih migrantov bilo izpostavljenih vsaj eni izmed oblik suženjstva na Centralno sredozemskih poteh. Najpogosteje so bili to državljani Gambije, Nigerije, Gvineje in ostalih zahodno afriških držav. Največ izkoriščanj je zabeleženih v Libiji, sledijo jih Alžirija, Egipt in Sudan. Poleg zgoraj naštetih pojavnih oblik novodobnega suženjstva, se na tej poti pojavi tudi trgovina z organi. Kar nekaj intervjuvancem je bilo na poti ponujeno plačilo v zameno za kri ali pa jim je bilo to namerno storjeno s prisilo brez plačila. Prav tako so se ponujale možnosti za plačilo za določene organe (International Organisation of Migration 2016a, 3).

4.4 MNENJE DRŽAVLJANOV EU O PRISELJENCIH

Državljan EU se zavedajo problematike priseljevanja migrantov in beguncev v Evropo, kar dokazuje spodnji Sliki 4.4, ki izraža mnenje državljanov pri opredeljevanju prioritetnih stvari, ki jim mora EU urediti.

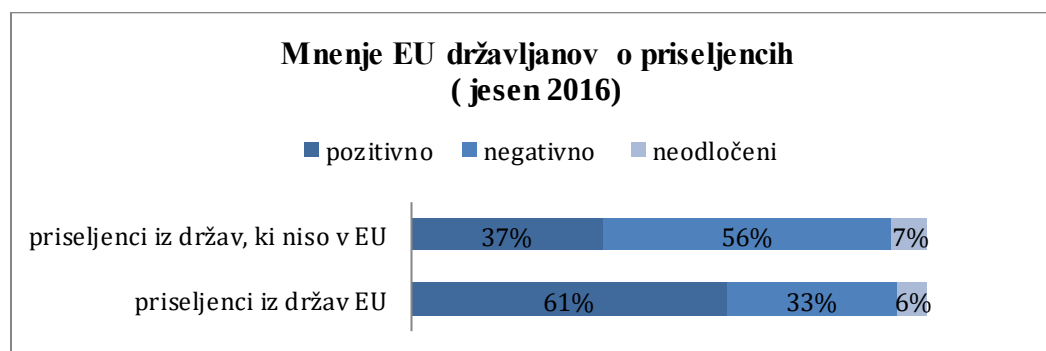
Slika 4.4: Najpomembnejša področja, katere bi morala EU urediti po mnenju svojih državljanov

Vir: Evropska komisija (2015, 14 in 2016c, 4).

Ena tretjina Evropejcev ni naklonjena priseljevanju državljanov EU v njihovo državo, saj v večini primerov to prinaša manj delovnih mest za državljane posamezne države. Še manj pa so Evropejci naklonjeni priseljencem, ki niso državljani EU. Ti ne vplivajo smo na izgubo delovnih mest, vendar predstavljajo možnosti povečanja kriminalnih dejanj in terorističnih napadov, katerim smo priča v zadnjem času po evropskih prestolnicah.

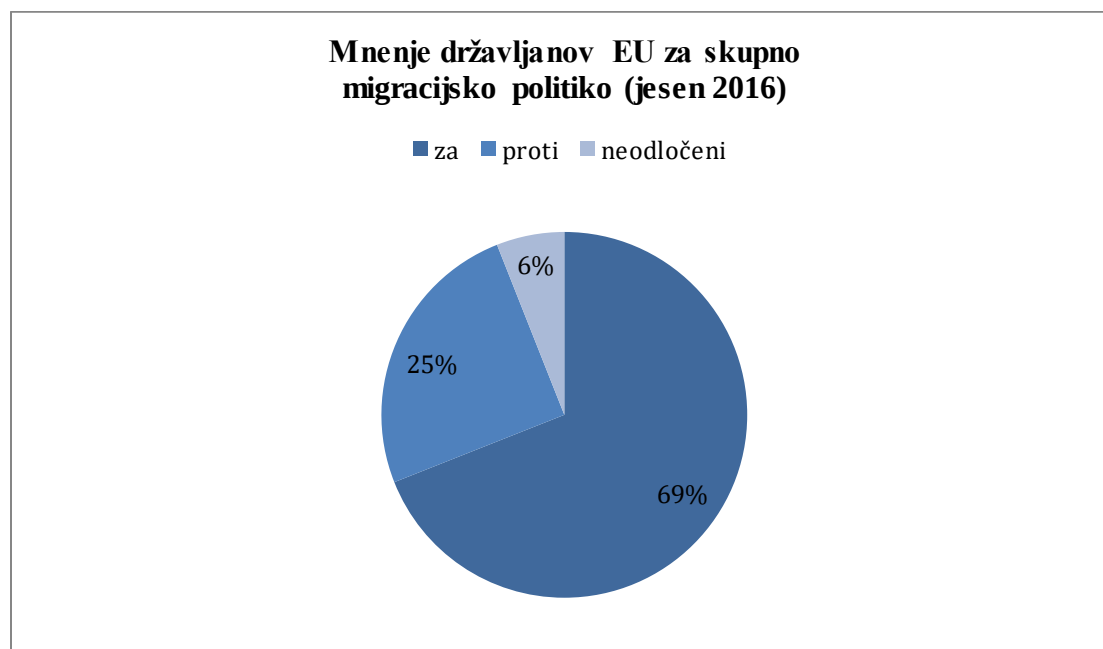
Slika 4.5: Mnenje Evropskih državljanov o priseljencih iz držav EU in zunaj EU

Vir: Evropska komisija (2016c, 29).

Kot je dokazano, da Evropejce skrbi priseljevanje, še posebej državljanov tretjih držav, ki zanje pomenijo marsikatero grožnjo, se jih večina strinja, da mora EU urediti skupno migracijsko politiko, ki bo veljala za vse države članice EU (Slika 4.6).

Slika 4.6: Mnenje Evropskih državljanov o skupni migracijski politiki

Vir: Evropska komisija (2016c, 29).

4.5 UKREPI EU PROTI NOVODOBNEMU SUŽENJSTVU BEGUNCEV

Ne samo Evropa temveč tudi celotna mednarodna skupnost se zaveda ranljivosti beguncev zaradi svojega statusa. Trgovina z ljudmi in otroki ter prisilno delo sta med begunci dve najpogostejši obliki novodobnega suženjstva. UNODC, ki se med drugim ukvarja tudi s trgovino z ljudmi in tihotapljenjem migrantov, poziva vlade in civilno družbo za boj proti tovrstnim zlorabam. Pri tem je potrebno učinkovito opredeliti boj proti trgovini z ljudmi s poudarkom na zločincih in zaščiti žrtev. Vlade in civilne družbe morajo med seboj sodelovati in (UNODC 2017a):

- okrepiti zakonodajni in politični okvir,
- okrepiti zmogljivost identifikacije, preiskovanja in pregona ter zaščite žrtev,
- posodabljanje podatke o vrsti in obsegu trgovine z ljudmi in tihotapljenju migrantov,
- povečati ozaveščenost o tovrstnih zločinih ter;

- krepiti sodelovanje na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni.

Ne oziraje na status, ki ga kdorkoli uživa, bodi si begunec ali diplomat, vse zavezuje mednarodni pravo in sporazumi pri preprečevanju kakršnih koli oblik suženjstva. Na mednarodni ravni so to zakoni vezani na kriminalna dejanja, človekove pravice, begunstvo in delovno pravo. Eden izmed najpomembnejših dokumentov na ravni Evrope pa je *Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi* z leta 2005. Namen Konvencije je preprečevanje trgovine z ljudmi in boj proti njej z zagotavljanjem človekovih pravic žrtvam in spodbujanje mednarodnega sodelovanja (Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi, 1. čl.). Za izvajanje Konvencije skrbi skupina strokovnjakov imenovana GRETA (ang. Group of Experts on Action against trafficking in Human Beings) (Council of Europe 2017). Konvencija opredeljuje (Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi 2005):

- ukrepe za preprečevanje, sodelovanje in druge ukrepe s povečanjem kontrole na mejah, preverjanjem veljavnosti in zakonitosti dokumenti ter zmanjšanjem vzrokov za povpraševanje;
- ukrepe za zagotavljanje pravic žrtvam ob upoštevanju spolov z identifikacijo žrtev, varovanjem zasebnosti, nudenjem pomoči, dovoljenjem za prebivanje, pravico do odškodnine in preostalih pravnih sredstev in vrnitev v matično državo;
- ukrepe za preganjanje oziroma kaznivosti z materialno kazenskim pravom in preiskavo, pregonom ter procesnim pravom;
- »mednarodno povezovanje in sodelovanje s civilno družbo« ter
- »vzpostavitev mehanizmov spremljanja«.

4.5.1 Pravni okvir za zaščito beguncev pri trgovini z ljudmi v EU

Ponovno poudarjam, da literatura kot zakonodaja pojma novodobnega suženjstva ne izpostavlja oziroma ga v večini primerov enači s terminom trgovina z ljudmi.

Evropski pravni okvirji za zaščito beguncev se v prvi vrsti vežejo na *Konvencijo o beguncih* oziroma *Ženevsko konvencijo* iz leta 1951, kjer je natančno opredeljen status beguncev z vsemi pravicami in dolžnostmi. Vse države sveta so primorane pri tem strogo upoštevati ta dokument in begunce zaščititi (UNHCR 1951). Evropski parlament in Svet sta 5. Aprila 2011 sprejela *Direktivo 2011/36/EU o preprečevanju*

trgovine z ljudmi in boj proti njej ter zaščiti njenih žrtev. Direktiva je nadomestila Okvirni sklep Sveta 2002/629/PNZ in ne posega v Konvencijo o status beguncev ter je hkrati v skladu z Listino o temeljnih pravicah Evropske unije. Direktiva je v skladu z Direktivo Sveta 2004/83/ES z dne 29. april 2004 (Direktiva 2001/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. april 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boj proti njej ter zaščiti njenih žrtev), ki je bila prenovljena z Direktivo 2011/95/EU Evropskega Parlamenta in Sveta o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite z dne 13. december 2011. V sedmem poglavju tretje točke 20. člena Direktiva narekuje:

»Pri izvajanju tega poglavja (mednarodne zaščite) države članice upoštevajo specifičen položaj ranljivih oseb, kakršni so mladoletniki, mladoletniki brez spremstva, invalidi, starejši ljudje, nosečnice, starši samohranilci z mladoletnimi otroki, žrtve trgovine z ljudmi, osebe z motnjami v duševnem zdravju in osebe, ki so bile izpostavljene mučenju, posilstvu ali drugim težjim oblikam psihološkega, fizičnega ali spolnega nasilja.«(Direktiva 2011/95/EU Evropskega Parlamenta in Sveta o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite z dne 13. december 2011, 20. čl.).

Begunce, ki so žrtve trgovine z ljudmi, ščiti tudi Direktiva Sveta 2004/81/ES z dne 29. aprila 2004 o dovoljenju za prebivanje, izdanem prebivalcem tretjih držav, ki so žrtve nedovoljene trgovine z ljudmi ali so bili predmet dejanj omogočanja nezakonitega priseljevanja, ki sodelujejo s pristojnimi organi (Direktiva Sveta 2004/81/ES z dne 29. aprila 2004 o dovoljenju za prebivanje, izdanem prebivalcem tretjih držav, ki so žrtve nedovoljene trgovine z ljudmi ali so bili predmet dejanj omogočanja nezakonitega priseljevanja, ki sodelujejo s pristojnimi organi).

Kot je razvidno iz direktiv, je Direktiva 2001/36/EU bistvenega pomena ne samo pri zaščiti državljanov EU, ampak tudi pri zaščiti vseh žrtev, ne glede na status in neevropsko državljanstvo, ki se nahajajo v eni izmed držav članic. Direktiva

opredeljuje minimalna skupna pravila za (Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. april 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boj proti njej ter zaščiti njenih žrtev):

- *kazniva dejanja pri trgovini z ljudmi* so naklepna, med katere sodijo vsa dejanja z namenom izkoriščanja vse od novačenja, prevoza do zatočišča. Pojavne oblike novodobnega suženjstva, ki jih direktiva pokriva so: spolna zloraba ali prostitucija, prisilno delo ali storitve (prosjačenje, suženjstvo, izkoriščanje v kazniva dejanja) ter odstranitev organov;
- *kazni* za storjeno kaznivo dejanje so najmanj pet oz. deset let, v kolikor so žrtve otroci ali dejanje povezano s hudodelsko združbo;
- *pregon* državljanov EU lahko izvajajo tudi posamezne članice, katere kršitelj je državljan, ne glede na to, v kateri državi EU se je kaznivo dejanje zgodilo.
- *podpora žrtvam* vse od pričetka do konca sojenja in po koncu s sprejemom v zatočiščih, zdravniško in psihološko pomočjo ter nudenjem informacij in tolmačenja. Otrokom in mladostnikom se še dodatno nudi izobraževanje in možnost skrbnika. Kazenski proces mladoletnih žrtev poteka pod nadzorom strokovnjaka in po hitrem postopku;
- *Preprečevanje* s sugestijo na države članice za zmanjšanje povpraševanja po oblikah novodobnega suženjstva in vodenje kampanje osveščanja ter usposabljanja uradnikov za lažje prepoznavanje in obravnavanje žrtev in potencialnih žrtev.

Poleg direktiv se EU veže na UNHCR dokument o *Trgovini z ljudmi in zaščiti beguncev* z leta 2009. Dokument poudarja preprečitev zlorab nad begunci, še posebej da ne postanejo žrtve trgovine z ljudmi. Države Evrope spodbuja k preprečitvi in močnejšemu varovanju ter nudenju pomoči žrtvam (UNHCR 2009, 4–5):

- z natančno opredeljeno zakonodajo in ustavnimi okvirji;
- programi usposabljanja za uradnike, ki delajo s prosilci za azil in žrtvami trgovine z ljudmi; sodelovanje vladnih institucij z uradniki, ki podeljujejo azil, mednarodnimi organizacijami in organiziranimi civilnimi družbami;
- vzpostavitev nacionalnih strokovnih programov o trgovini z ljudmi za migrante, policijo, sodnike ipd.;

- določitvijo okvirjev varovanja za dečke in deklice, da ne bi postale žrtve trgovine z ljudmi in;
- omogočanjem varovanja vseh oseb, ki so razseljene.

Zavedanje EU o težavah novodobnega suženjstva je poglobitnega pomena za možnosti zmanjšanja števila žrtev. V letu 2005 je bil sprejet *Načrt EU o najboljših praksah, standardih in postopkih za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi (2005/C 311/01)* s strani Komisije in Sveta. Namen je bil določitev skupnih standardov, praks in mehanizmov za boj proti trgovini z ljudmi. Prednostne naloge so: skupno razumevanje problematike trgovine z ljudmi, zagotavljanje človekovih pravic žrtvam trgovine, krepitev operativnega sodelovanja in iskanja skupnih načinov za še boljše sodelovanja (Načrt EU o najboljših praksah, standardih in postopkih za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi (2005/C 311/01) 2005).

Evropska komisija

Evropska komisija je leta 2012 v *Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu socialnemu odboru in odboru regij* sprejela t.i. *Strategijo EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016*. Strategija opredeljuje prednostne naloge Evropske komisije, ki bodo okrepile konkretne ukrepe za izvajanje Direktive 2011/36/EU, kot dopolnilo delu vlad, organizacij in družbe, tako v državah EU kot izven. S strategijo je želela Komisija podpreti delovanje članic, saj je reševanje problema trgovine z ljudmi v njihovi pristojnosti. V okviru strategije je opredeljeno 5 prednostnih nalog (Evropska komisija 2012, 5–16):

1. Identificiranje in varovanje žrtev trgovine z ljudmi ter nudenje pomoči žrtvam

Kljub težavnosti odkrivanja žrtev je potrebno ljudi, ki bodo prišli v stik z njimi, strokovno izobraziti, da bodo žrtvam nudile poleg spoštovanja človekovih pravic še pomoč, zaščito, pravno varstvo in odškodnino. Za uresničevanje te naloge so predvideli 4 ukrepe, katere bo Komisija pomagala prenesti tudi na nacionalno raven vsake posamezne države članice, in sicer:

- *Ustanovitev metod za napotitev na vseh ravneh*, ki bodo opredelili postopke za odkrivanje, napotitve, zaščite in pomoči žrtvam namenjenim vsem, ki bodo bili v postopke vključeni;

- *Prepoznavanje žrtev* vključuje oblikovanje smernic za uspešnejšo identifikacijo žrtev z upoštevanjem kazalcev *Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi z leta 2009*;
- *Zagotavljanje varstva žrtev mladoletnikov*, ki so bili žrtve, da ne postanejo ponovno žrtve trgovine z ljudmi, sej je IOM leta 2010 na podlagi študije ugotovila, da skoraj 20 odstotkov otrok, ki so bile žrtve trgovine z ljudmi ponovno postale žrtve, ko so odrasli. Komisija se je zavezala k financiranju vzpostavitve smernic, ki bodo zaščitile otroke, medtem ko je Agencija EU za temeljne pravice vzpostavila kazalce najuspešnejše prakse pomena skrbnikov/zastopnikov otrok žrtev trgovine;
- *Nudenje informacij žrtvam o njihovih pravicah*, kar se je v preteklosti pokazalo kot pomanjkanje informacij za žrtve. Namen je zagotoviti jasne informacije o delovnih, socialnih pravicah in pravicah, ki jih imajo žrtve ter migranti, katere jim zagotavlja pravo EU.

2. Krepitev mehanizmov za preprečevanje trgovine z ljudmi

Naloga vključuje 3 temeljne ukrepe, ki upoštevajo vse od bistvenih razlogov pojava, ranljivosti osebe do žrtve trgovine z ljudmi, in sicer:

- *Vzroki za povpraševanje in preprečitev vzrokov z osredotočenostjo na uporabnika storitev z raziskavo o zmanjšanju vzrokov povpraševanja po ponudbi storitev žrtev trgovine z ljudmi*;
- *Sodelovanje z zasebnim sektorjem z vzpostavitvijo platform*, ki so ključne za zmanjšanje povpraševanja in vzpostavitvi ponudbe trgovine z ljudmi, ki ne vključuje žrtev in je legalna;
- *Uspešnejše ozaveščanje in programi za preprečevanje po vseh državah EU*, s preučitvijo že obstoječih programov različnih akterjev in vzpostavitvijo posodobljenih kampanj ozaveščanja.

3. Izboljšanje mehanizmov pregona trgovcev z ljudmi

Z zagotavljanjem 4 ukrepov, in sicer z ustanovitvijo:

- državnih multidisciplinarnih enot kazenskega pregona, ki bi delovale kot kontaktne točke za zbiranje informacij o vseh oblikah trgovine z ljudmi ter posredovanjem Europolu in agencijami EU;
- proaktivne finančne preiskave o trgovini z ljudmi vsake posamezne članice, ki bi podatke v nadaljnjo obdelavo poslale Europolu;

- uspešnejšega meddržavnega sodelovanja, tako policije kot pravosodja ter vzpostavitev skupnih preiskovalnih skupin skupaj z Europolom za posamezne primer meddržavne trgovine z ljudmi;
- uspešnejšega meddržavnega sodelovanje s krepitevijo lokalnega sodelovanja, še posebej ob vzhodnih poteh.

4. Usklajeno sodelovanje ključnih akterjev ter skladnost politike

Komisija se zaveda, da je za vse zastavljene naloge potrebno uskladiti sodelovanje med vpletenimi z večsektorskim in multidisciplinarnim pristopom, pri čemer si je zadala 6 ukrepov, in sicer:

- *krepitev povezav nacionalnih poročevalce ali enakovrednih mehanizmov* po celi EU, ki izvajajo ocene trendov, zbirajo podatke in preučujejo rezultate ukrepov proti trgovini z ljudmi;
- *usklajeno delovanje zunaj EU* s preučitvijo vzpostavljenih mehanizmov, ki bi bili usklajeni in primerni za krepitev sodelovanja s tretjimi državami, izboljšanje partnerstva z mednarodnimi organizacijami in financiranjem nadaljnjih projektov zunaj EU za boj proti trgovini z ljudmi;
- *podpora pri ustanavljanju platforme za civilno družbo* z namenom zaščite žrtev;
- *Subvencioniranje projektov s strani EU* – temeljni pregled projektov, ki so na kakršni koli način povezani s trgovino z ljudmi z namenom zagotovitve skladnih, stroškovno učinkovitih strateških pobud EU;
- *Upoštevanje temeljne pravice žrtev trgovine z ljudmi* – zabeležene v priročniku ali vodniku, ki bo akterjem v pomoč pri zagotavljanju temeljnih pravic žrtvam;
- *Usklajena multidisciplinarna izobraževanja* oseb, ki bodo bila v posrednem ali neposrednem stiku z žrtvami trgovine z ljudmi, s poudarkom na usposabljanju pravosodja in meddržavnega kazenskega pregona.

5. Takojšni učinkovit odziv in informiranost vseh vpletenih institucij o rastočih težavah z vsemi oblikami trgovine z ljudmi

Različnost oblik trgovine z ljudmi in metode trgovcev predstavljajo težavo pri vzpostavitvi enakih standardov, česar se bo Komisija lotila s 4 različnimi ukrepi, in sicer:

- Vzpostavitev celovitega sistema EU zbiranja primerljivih in zanesljivih podatkov, ki bodo razčlenjeni glede na spol in starost;
- Tretiranje žrtev na podlagi spola in ranljivih skupin z vzpostavitvijo potrebnega znanja, kajti spol vpliva na ranljivost in oblike trgovine z ljudmi;
- Poudarek na novačenju prek spleta, družbenih omrežji in s posredniki, ki oglašujejo lažna delovna mesta v tujini;
- Povečanje pozornosti za prisilno delo oziroma izkoriščanja delovne sile s študijo sodnih praks držav članic in krepitev sodelovanja z delovnimi inšpekcijami z namenom odkrivanja in napotitve žrtve.

V letu 2016 je bilo objavljeno končno poročilo o *Strategiji EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016*. Poročilo izpostavlja nadaljnje ključne izzive, s katerimi se mora EU spoprijeti. Države članice morajo dati prednost odpravljanju vseh oblik izkoriščanja, povečati število in učinkovitost preiskav ter pregona, izboljšati sistem zbiranja podatkov ter osredotočiti se na zgodnje odkrivanje žrtev z vzpostavitvijo ustreznih instrumentov. Prav tako je potrebno zagotoviti vsem žrtvam zaščito in pomoč, obravnavati žrtve glede na spol in povečati osredotočenost na otroke. Zmanjšati je še vedno potrebno povpraševanje, ovrednotiti nacionalne strategije in akcijske načrte za boj proti trgovini z ljudmi ter okrepiti sodelovanje s civilno družbo. Evropska komisija se zaveda, da bo pravilno in celovito izvajanje direktiv EU pripomoglo k zmanjšanju kriminala, pregona storilcev in zagotovitvi boljšega varstva žrtev (Evropska komisija 2016č, 14–15).

Strategija predstavlja smernice tudi za nadaljnje akcijske načrte EU pri boju proti trgovini z ljudmi, ki se vežejo na begunce. Za nadaljnje ukrepe je EU predstavila sledeče programe (Evropska komisija 2016č, 3):

- *Evropsko agendo za migracije,*
- *Evropsko agendo za varnost v EU,*
- *Akcijski načrt proti tihotapljenju migrantov 2015-2020,*
- *Akcijski načrt za človekove pravice in demokracija 2015-2019,*
- *Nov okvir za dejavnosti EU na področju enakosti spolov in krepitev vloge žensk v zunanjih odnosih EU za 2016-2020 in*
- *Strateško angažiranje EU za enakost spolov 2016-2019.*

EU sprejema nove in prilagaja stare ukrepe glede na potrebe in različne situacije. Tako je tudi v primeru prihoda velikega števila otrok beguncev brez spremstva postavila nove ukrepe za njihovo zaščito v *Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o zaščiti otrok pri migracijah z dne 12. april 2017*. S Sporočilom opozarja na porast prihoda otrok brez spremstva v EU. V obdobju 2015–2016 je bilo več kot trideset odstotkov prosilcev za azil otrok. Otroci so najbolj ranljiva skupina migrantov, kateri imajo travmatične izkušnje predvsem zaradi starosti, oddaljenosti od doma in ločitve od staršev/skrbnikov. Tako dekleta kot fantje so izpostavljeni večjemu tveganju in trpinčenju z nasiljem, trgovini z ljudmi ter fizičnimi, psihičnim in spolnim zlorabam pred in po prihodu v EU. Sporočilo navaja vrste ukrepov za zaščito otrok, še posebej tistih brez spremstva. Izpostavljeni so 4 temeljni ukrepi, in sicer (Evropska komisija 2017, 2–16):

1. *preučevanje vzrokov in zaščita otrok na migracijskih poteh z dodatno pospešitvijo zunanjega delovanja EU* – zastavljeni so ukrepi v smislu vzpostavitve in krepitev sistemov zaščite otrok, registracija in čezmejno sodelovanje ter podpora projektom za zaščito otrok ob migracijskih poteh.
2. *odkrivanje žrtev in njihova zaščita* dosežena z ukrepi, kot so: zbiranje podatkov in preverjanje družinskih vezi, prijazni pristopi do otrok pri pridobivanju prstnih odtisov in biometričnih podatkov, zagotovljena oseba za zaščito otrok na dostopnih točkah ter izmenjavanje podatkov pogrešanih otrok z vzpostavitvijo postopkov in protokolov za sistematično poročanje.
3. *izvrševanje primernih sprejemnih postopkov otrok v EU* z zagotavljanjem pravočasnega zdravstvenega varstva, psihosocialne podpore in izobraževanja, imenovanjem odgovorne osebe, ki je odgovorna za zaščito otrok, učinkovitim sistemom nadzora.
4. »zagotavljanje učinkovitega dostopa do statusa določitev postopkov in izvajanje postopkovnih zaščitnih ukrepov« z upoštevanjem načela nujnosti v izrednih primerih, otrocih brez spremstva, premestitve otrok in zagotavljanjem družinskega sledenja znotraj ali zunaj EU.
5. *zagotavljanje trajnostnih rešitev* z vključevanjem otrok do nediskriminatornih javnih storitev, izobraževanja, zdravstvenega varstva, socialna vključenost in relacije povezane z integracijo, povečati mednarodno zaščito otrok s preselitvijo v Evropo in

vzpostaviti sistem družinskega slednja za potrebe tistih otrok, ki se bodo vrnil v svojo državo.

6. *medsektorski ukrepi*: spoštovanje in garancije v interesu otrok za učinkovito uporabo podatkov, raziskav, usposabljanja in financiranja.

Evropski parlament

Evropski parlament je 12. maja 2016 sprejel *Resolucijo o izvajanju Direktive 2011/36/EU z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju in boju proti trgovini z ljudmi in zaščiti njenih žrtev z vidika enakosti spolov*, ki se poleg vseh okoliščin pojava trgovine z ljudmi veže tudi na trenutno begunsko krizo. Resolucija podaja splošno oceno ukrepov za reševanje vidika enakosti spolov pri trgovini z ljudmi pri izvajanju direktive; vidik spola pri preprečevanju trgovine z ljudmi, ki zajema preprečevanje, pregon, zaščito žrtev in večnivojsko sodelovanje; načelo enakosti spolov za pomoč in podporo in zaščito žrtev ter podaja oceno drugih ukrepov vezanih na spol, ki so bili sprejeti pri izvajanju direktive (Evropski parlament 2016).

5 ZAKLJUČEK

Živimo v času, ki misli, da suženjstvo ne obstaja in je to le pojem iz preteklosti. Kljub vsemu prizadevanju za odpravo suženjstva z raznimi zakoni, prepovedmi in zapisanimi pravicami se še vedno zgodi, da je nekdo izkoriščen, prodan ali kupljen. Zgodovine sužnjelastništva še ni konec, gre le za novo obliko, ki je zamenjalo staro.

Magistrska naloga vključuje širok spekter oblik modernega suženjstva, katera se pojavljajo tudi v EU. Razlog za pojav ni le površinske narave v smislu povpraševanje po storitvah in blagu tovrstnega suženjstva, vendar je skrit globoko, saj odseva ekonomske in politične razmere posameznih držav. Za potrebe preučevanju novodobnega suženjstva je potrebno vključiti vse vplive in dejavnike kot so prisila, prostovoljnost v zameno za zaslužek, zvrsti novačenja in človeški faktor oziroma kriminalne združbe, ki so nagnjena izkoriščanju drugih v zameno za lasten zaslužek.

Vsi navedeni razlogi kažejo na dejstvo, kako kompleksno je novodobno suženjstvo, ki ga je zaradi svoje prikritosti težko odkriti, kaj šele preiskovati.

Tema preučevanja v nalogi je skoncentrirana na prav posebno skupino ljudi, ki so zaradi svojega statusa še bolj ranljivi. Begunci so tiste osebe, ki so bile primorane zaradi preganjanja ali drugega opravičenega strahu, zapustiti svojo matično državo. Politični dejavniki so vplivali na njihov odhod in jih vodili vse do Evrope. Pri tem se poraja vprašanje, zakaj ravno Evropa? Po prebiranju literature večina beguncev zbeži v sosednje države, kjer so nastanjeni v begunskih taboriščih. Po poročanju medijev, v trenutnih taboriščih v Turčiji, Jordaniji in Afriških državah vladajo slabe razmere, vse od pomanjkanja osnovnih potrebščin do kriminala. Vprašanje je tudi nadaljnje integracije beguncev v družbo oziroma vrnitev beguncev v matično državo po koncu nemirov. Primer tega je zgoraj opisani Afganistan, kjer so pred novimi nemiri v državo vrnjene generacije predhodnega begunskega vala bile primorane ponovno migrirati. Sosednje države, ki nudijo zatočišča beguncem, tudi same niso najbolj ekonomsko močne (izjema Turčija) kot države EU, zato so begunci videli priložnost o migraciji v EU. Poleg stabilnosti in spoštovanja človekovih pravic, ki jih zagotavlja EU, so hkrati videli možnost za boljše življenje. Tako bi lahko rekli, da so begunci v EU v prvi vrsti migrirali zaradi političnih razlogov, katerim so botrovali tudi boljši pogoji za življenje v EU kot v primerjavi s sosednjimi državami. To tezo opravičuje graf na Sliki 4.2. Prav tako ne smemo pozabiti, da se je begunskemu valu v EU, ki se je obširneje pričel leta 2014, pridružilo kar nekaj ekonomskih migrantov, kateri so poizkušali priti v EU z namenom izboljšanja življenjskega standarda. To so predvsem državljani severne Afrike in Pakistanci, ki so v begunskem valu videli priložnost lažjega prihoda v EU brez upoštevanja pravil legalnega priseljevanja oziroma zaprosila za delovno in bivalno dovoljenje.

Težave, ki pestijo tako politične kot ekonomske migrante na poti v EU, so ne samo težka in nepredvidljiva pot vendar tudi zlonamerni človeški faktorji, ki želijo izrabiti, že tako ranljive migrante v zameno za zaslužek ali opravljeno delo. Podpoglavje Begunci – žrtve novodobnega suženjstva v EU podrobneje opisuje pojavne oblike, ki pestijo migrante na poti. Prisilno zadržanje, prisilno delo, dogovorjene poroke in trgovina z organi so le ene izmed bolj pogostejših oblik, ki se pojavljajo. Intenzivnost oblik pa se razlikuje glede na migracijske poti.

Izbrana tema nas je postavila v okvir dveh zelo pomembnih javnopolitičnih programov EU. To so človekove pravice in danes zelo aktualna migracijska politika. Obe politiki sta zaradi trenutne begunske krize, ki jo doživlja Evropa pomembni področji, kateri potrebujejo visoko mero regulacije z upoštevanjem človekovih pravic in svoboščin. Področji sta aktualni predvsem zaradi prihodnosti, saj bodo imele sprejete odločitve velik vpliv na prihodnost EU in integracijo begunccev. Prednostna naloga EU pri razreševanju begunske krize je spoštovanje človekovih pravic. Njen trud je prepoznal Nobelov sklad, ki je EU v letu 2012 podelil Nobelovo nagrado za mir. Nagrado, ki jo je EU prejela v vrednosti 930.000€, je EU podvojila in namenila šolanju otrok iz vojnih območji (Europa.eu 2017a). Primer begunske krize dobro ponazori kompatibilnost in uporabnost vseh predpisanih ukrepov za zagotavljanje človekovih pravic in svoboščin v dejanskih, nepredvidenih situacijah. Pravno formalne temelje, ki jih je EU postavila za zagotavljanje miru in človekovih pravic, je dala na preizkušnjo begunska kriza. Nenadni, nepredvideni begunski valovi so zamajali že postavljene ukrepe, ki jih je izvajala EU za zagotavljanje človekovih pravic in svoboščin. Nepripravljenost EU na množični prihod begunccev je bilo moč zaznati že ob vstopu begunccev v EU, ko so nekatere države zaprle meje z namenom preprečitve nezakonitega prečkanja meja kot tudi odklonile sprejem begunccev, katere so po mednarodnem in evropskem pravu primorane sprejeti. Poleg zaprtja meja nekaterih članic je EU klonila z nepripravljenostjo zagotovitve bivalnih kapacitet beguncem, ki so kljub mrazu ostali na prostem, živeli nekaj časa v neurejenih bivalnih razmerah oz. niso jim bili zagotovljeni vsaj minimalni standardi bivanja.

EU in celotna mednarodna skupnost se zaveda problemov, s katerimi se soočajo begunci na svoji poti. Zavedajo se tudi ranljivosti begunccev zaradi svojega statusa, ki lahko kaj kmalu postanejo žrtve ene izmed oblik novodobnega suženjstva. Proti vsem oblikam novodobnega suženjstva je EU kot tudi mednarodna skupnost že razvila ukrepe za preprečevanje zlorab žrtev in izvajanja kaznivih dejanj povezanih z modernim suženjstvom. Različni ukrepi so bili postavljeni veliko prej kot so se pojavile zadnje obširnejše begunske migracije. Tako mednarodne kot evropske listine, pogodbe, dokumenti, ip. ščitijo begunce ne samo zaradi njihovega statusa, vendar tudi, da ne postanejo novodobni sužnji. Zadnji raznovrstni ukrepi so bili sprejeti v letu 2012, kar pomeni pred večjim begunskim valom, ki je prišel v EU v letu 2014. *Strategija EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016* je temeljno

razdelala ukrepe za odpravo oblik novodobnega suženjstva in velja za celoten Evropski prostor ter osebe, ki se v njenem prostoru gibljejo ne glede na status. Strategija hkrati spodbuja mednarodno sodelovanje, saj se zaveda, da je to mednarodni problem, v katerega so lahko včasih vpleteni (kot žrtve ali kriminalci) tudi nedržavljeni EU. Širok nabor ukrepov, ki jih predpostavlja EU v Strategiji, so smernice za države članice kot tudi smernice za vse nadaljnje ukrepe, ki jih zaradi sprememb sprejema EU.

Na podlagi preučevane tematike in ugotovitev magistrskega dela lahko postavljeno hipotezo: *»Evropska unija je s prihodom beguncev v EU morala sprejeti nove ukrepe proti novodobnemu suženjstvu, da je zaščitila begunce v EU kot na poti v EU, ki so zaradi svojega statusa potencialne žrtve novodobnega suženjstva.«* deloma potrdimo. In sicer EU ni sprejela novih ukrepov, vendar je stare le bolj razdelala in opredelila glede na ranljivost žrtev, kar se kaže na primeru mlajših beguncev – otrok in mladostnikov brez spremstva. Prav tako je načrtala nove programe in agende, ki hkrati vključujejo stare vendar posodobljene ukrepe za boj proti trgovini z ljudmi in zaščito žrtev tudi med begunci.

Pri tem lahko odgovorimo tudi na postavljeno raziskovalno vprašanje *»Kakšne ukrepe je bila EU primorana sprejeti, da je zaščitila begunce pred novodobnim suženjstvom?«*. Kot je razvidno iz preučevanega, EU za vsako potencialno ranljivo skupino sprejme sveženj posodobljenih starih in novih ukrepov za zaščito žrtev, kot je to storila za otroke brez spremstva. Pri sprejetju vseh ukrepov pa je izhodišče *Strategija EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016*.

Naj omenim, da je na preučevanje tematike magistrskega dela vplivala tudi aktualnost izbrane teme. Kot že omenjeno statistični podatki o številu novodobnih sužnjev in ostalih zlorabah beguncev pridejo z zakasnitvijo. Poleg potencialnih ukrepov, ki jih ima EU že zasnovane, bodo novi podatki o problematiki izkoriščanja beguncev botrovali k spremembam starih ukrepov in sprejemanju novih, z namenom večje zaščite in odkrivanja kriminalnih dejanj povezanih z novodobnim suženjstvom.

Sama menim, da bi pri zaščiti beguncev, da ne postanejo potencialne žrtve novodobnega suženjstva, bilo potrebno zagotoviti varnejše in dovoljene poti v EU, s čemer bi se zmanjšalo število smrtnih žrtev, upoštevalo človekove pravice in

izpostavljenost tihotapljenju ter trgovini z ljudmi. Pri tem je potrebna usklajenost vseh deležnikov, tako na evropski kot mednarodni ravni. Poti bi bil varnejše, v kolikor bi na njih bil zagotovljen brezplačni prevoz, nastanitve in internet, ki bi beguncem omogočal dostop do raznih potrebnih informacij. Prav tako bi bili v pomoč bolj razdelani humanitarni programi za migrante in možnosti izdaje humanitarne vize na veleposlaništvih. Poseben poudarek je potrebno dati tudi na rehabilitacijo žrtev, saj lahko žrtve novodobnega suženjstva same zaradi maščevanja postanejo kriminalci v smislu novačenja ali izkoriščanja drugih posameznikov. Predvsem pa je potrebno zmanjšati povpraševanje po vseh oblikah novodobnega suženjstva in z državnimi oprijemi regulirati kapitalizem, kateri se osredotoča na cenejšo delovno silo, ki se največkrat odseva v obliki prisilnega dela.

Kljub preizkušnji z begunsko krizo, katera je pokazalo realno stanje zagotavljanje človekovih pravic EU, ostaja boj proti kršitvam človekovih pravic oziroma novodobnemu suženjstvu prioriteta naloga EU. Spremembe vplivajo na nenehno prilagajanje EU na trenutna stanja, pri katerem mora Unija spoštovati človekove pravice in svoboščine. Prioritetna naloga je tudi z razlogom, saj novodobno suženjstvo označuje kriminalna dejanja organiziranih združb ali posameznikov, ki lahko ogrožajo varnost EU.

Pri reševanju begunske krize s spoštovanjem človekovih pravic prav tako ne gre zanemariti mnenja evropskih državljanov. Državljeni EU so složni za oblikovanje skupne migracijske politike, pri kateri se je potrebno osredotočiti na potencialno integracijo beguncev v EU. Kot je pokazala raziskava Evropske komisije, državljani niso naklonjeni priseljencem iz tretjih držav sveta. Begunci državljanom EU predstavljajo grožnjo tako v ekonomskem smislu z zasedanjem delovnih mest kot potencialne grožnje s terorizmom in povečanjem medkulturnosti ter novih manjšin. Predvsem je na oblikovanje mnenja evropskih državljanov vplivalo negativno medijsko poročanje o beguncih, ki so v večini medijev predstavljeni kot potencialni teroristi, ki ogrožajo varnost. Vedno večja je prisotnost ekstremizma v družbi, kar je vidno s propagando nacionalizma, zato magistrsko nalogo zaključujem z reko Jelene Majkić: *»Ne sovraži tistega, česar ne razumeš«*.

6 LITERATURA

24ur.com. 2015. FOTO in VIDEO: Shodi v podporo beguncem in protesti proti njim. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/svet/dan-akcije-za-migrante-po-evropi-shodi-v-podporo-in-proti-migrantom.html> (18. april 2017).

Acegeography.com. 2017. *Social, economic and political effects on migration*. Dostopno prek: <http://www.acegeography.com/effects-of-migration.html> (7. april 2017).

Aljazeera.com. 2017. *Afganistan: The other refugee crisis*. Dostopno prek: <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/09/afghanistan-refugee-crisis-150915073827019.html> (11. april 2017).

Amnesty International. 2017. *Iraq 2016/2017*. Dostopno prek: <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/iraq/report-iraq/> (12. april 2017).

Anti-Slavery.org. 2017a. *What is modern slavery?* Dostopno prek: <https://www.antislavery.org/slavery-today/modern-slavery/> (5. april 2017).

--- 2017b. *Forced labour*. Dostopno prek: <https://www.antislavery.org/slavery-today/forced-labour/> (5. april 2017).

--- 2017c. *Debt bondage*. Dostopno prek: <https://www.antislavery.org/slavery-today/debt-bondage/> (5. april 2017).

--- 2017č. *Human trafficking*. Dostopno prek: <https://www.antislavery.org/slavery-today/human-trafficking/> (5. april 2017).

--- 2017d. *Descent-based slavery*. Dostopno prek: <https://www.antislavery.org/slavery-today/descent-based-slavery/> (5. april 2017).

--- 2017e. *Child slavery*. Dostopno prek: <https://www.antislavery.org/slavery-today/child-slavery/> (5. april 2017).

Bales, Kevin, Zoe Trodd in Alex Kent Williamson. 2009. *Modern slavery: the secret world of 27 million people*. Oxford: Oneworld.

Bales, Kevin. 2012. *Disposable people: new slavery in the global economy*. London: University of California Press.

Bbc.com. 2017. Why is there a war in Syria? Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-35806229> (11. april 2017).

Bešter, Romana, Aleš Drolc, Bogomir Kovač, Silvia Mežnarič, Simona Zavratnik Zimc in Mojca Panik. 2003. *Migracije, Globalizacija, Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni institute, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.

Birkland, Thomas A. 2001. *An Introduction to the Policy Process. Theories, Concepts and Models of Public Making*. Armonk (NY): M.E. Sharpe.

Borgenproject.org. 2016. *10 Facts About Iraq Refugees*. Dostopno prek: <https://borgenproject.org/10-facts-about-iraq-refugees/> (12. april 2017).

Britovšek, Primož. 2006. Žrtve trgovine z ljudmi kot socialni problem. *Dignitas* 31/32: 73–94.

Brownmiller, Susan. 1988. *Proti naši volji: moški, ženske in posiljstvo*. Ljubljana: Knjižnica revolucionarne terorije: Univerzitetna konferenca ZSMS.

Carrera, Sergio in Elspeth Guild. 2016. Trafficking: Not a natural concept v *Irregular Migration, Trafficking and Smuggling of Human Beings. Policy Dilema in the EU*. Dostopno prek: <https://www.ceps.eu/system/files/Irregular%20Migration,%20Trafficking%20and%20SmugglingwithCovers.pdf> (14. april 2017).

Council of Europe. 2016. *How refugee crisis affects trafficking in human beings*. Dostopno prek: http://www.fredmun.org/docs/Council_of_Europe_LAST_FINAL_SG.pdf (13. april 2017).

--- 2017. *GRETA*. Dostopno prek: <http://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/greta> (19. april 2017).

Čebokli, Andrej. 2016. *Niti ene številke trgovine z ljudmi med otroki begunci nimamo*. Dostopno prek: <https://www.rtvsl.si/slovenija/niti-ene-stevilke-o-zrtvah-trgovine-z-ljudmi-med-otroki-begunci-nimamo/405453> (24. april 2017).

Čurin, Sandi. 2006. Trgovina z ljudmi – mednarodne aktivnosti in umeščenost problematike v slovenskem prostoru. V *Uveljavljanje mednarodnopravnih dokumentov s področja boja proti trgovini z ljudmi*, ur. Sandi Čurin, 9–34. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS.

--- 2014. *Trgovina z ljudmi kot novodobno suženjstvo*. Dostopno prek: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:k6WTOwsowtUJ:https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-FI80SSQA/42379cdf-6a2f-43b4-a9d4-c8c7cc58f82f/PDF+&cd=1&hl=sl&ct=clnk&gl=si> (23. februar 2017).

--- 2016. *Kritičen pogled na problematiko trgovine z ljudmi v Sloveniji ob upoštevanju mednarodnih priporočil in evropskega pravnega reda*. Dostopno prek: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/THB/TZL2015/Pravosodni_bilten_3_2016_mag_Sandi_Curin.pdf (11. april 2017).

Direktiva Sveta 2004/81/ES z dne 29. aprila 2004 o dovoljenju za prebivanje, izdanem prebivalcem tretjih držav, ki so žrtve nedovoljene trgovine z ljudmi ali so bili predmet dejanj omogočanja nezakonitega priseljavanja, ki sodelujejo s pristojnimi organi. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX%3A32004L0081> (14. april 2017).

Direktiva 2011/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o preprečevanju trgovine z ljudmi in boju proti njej ter zaščiti njenih žrtev in o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2002/629/PNZ. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=%20EN> (10. februar 2017).

Direktiva 2011/95/EU Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 13. december 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095> (14. april 2017).

Dunn, William. 1994. *Public Policy Analysis*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Europa.eu. 2017a. *Na kratko o EU*. Dostopno prek: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_sl (23. junij 2017).

--- 2017b. *Človekove pravice*. Dostopno prek: https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_sl (5. april 2017).

European Parliamentary Research Service Blog. 2016. *Detections of illegal border crossing in the EU (2015)*. Dostopno prek: <https://epthinktank.eu/2015/09/07/eu-migratory-challenge-possible-responses-to-the-refugee-crisis/fig-1-detection-s-of-illegal-border-crossing-in-the-eu/> (12. april 2017).

Eurostat. 2017. *1.2 million first time asylum seekers registered in 2016*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7921609/3-16032017-BP-EN.pdf/e5fa98bb-5d9d-4297-9168-d07c67d1c9e1> (11. april 2017).

Europol. 2016. Situation report. *Trafficking in human beings in the EU*. Dostopno prek: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/situational_report_trafficking_in_human_beings-_europol.pdf (13. april 2017).

Evropska komisija. 2012. Sporočilo Komisije Evropskemu Parlamentu, Svetu, Evropskemu Ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. *Strategija EU za odpravo trgovine z ljudmi za obdobje 2012–2016*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0286&from=SL> (23. februar 2017).

--- 2015. *Standard Eurobarometer 83 spring 2015. Public opinion in the European union*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb83/eb83_first_en.pdf (13. april 2017).

--- 2016a. *Refugee crisis in Europe*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/echo/refugee-crisis_en (10. februar 2017).

--- 2016b. *EU in begunska kriza*. Dostopno prek: <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/sl/> (10. februar 2017).

--- 2016c. *Standard Eurobarometer 86 autumn 2016. Public opinion in the European union*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2137> (13. april 2017).

--- 2016č. Report from the Commision to the Parilament and the Council. *Report on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2016)*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/trafficking-in-human-beings/docs/commission_report_on_the_progress_made_in_the_fight_against_trafficking_in_human_beings_2016_en.pdf (19. april 2017).

--- 2017. *Communication from the Commission to the European parliament and the Council. The protection of children in migration*. Dated 12.4.2017. Dostopno prek: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170412_communication_on_the_protection_of_children_in_migration_en.pdf (19. april 2017).

Evropski parlament. 2016. *European Parliament resolution of 12 May 2016 on implementation of the Directive 2011/36/EU of 5 April 2011 on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims from a gender perspective*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0227+0+DOC+XML+V0//EN> (19. april 2017).

--- 2017. *Politika priseljevanja*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/sl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.3.html (10. april 2017.)

Evropsko računsko sodišče. 2016. *Poraba EU na področju zunanjih migracij v državah južnega Sredozemlja in vzhodnega sosedstva do leta 2014*. Dostopno prek: http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR16_09/SR_MIGRATION_SL.pdf (10. april. 2017).

Fink Hafner, Danica. 2007. Znanost o javnih politikah in za javne politike. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 9–30. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Frontex. 2017a. *Migratory routes map*. Dostopno prek: <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/> (12. april 2017).

--- 2017b. *Risk Analysis for 2017*. Dostopno prek: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf (12. april 2017).

Global Slavery index. 2016. *The Global Slavery index 2016*. Dostopno prek: <https://assets.globalslaveryindex.org/downloads/GSI-2016-Full-Report.pdf> (10. April 2017).

Grabska, Katarzyna in Lyla Mehta. 2008. *Forced Displacement: Why Rights Matter*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Howlett, Michael in Ramesh M. 2003. *Studying public policy: Policy cycle and policy subsystems*. Oxford: Oxford University Press.

Hrženjak, Majda. 2007. *Nevidno delo*. Ljubljana: Mirovni institute, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.

Humar, Vesna. 2015. *Novodobni sužnji so tudi pri nas*. Dostopno prek: <http://www.primorske.si/Plus/7--Val/Novodobni-suznji-so-tudi-pri-nas> (10. februar 2017).

International Labour Organisation. 2017. *Statistic on forced labour, modern slavery and human trafficking*. Dostopno prek: <http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/statistics/lang--en/index.htm> (5. april 2017).

International Organisation of Migration. 2016. *Analysis. Flow monitoring Surveys. Data collected: January – November 2016*. Dostopno prek: http://migration.iom.int/docs/Analysis_Flow_Monitoring_Surveys_in_the_Mediterranean_and_Beyond_11_April_2017.pdf (18. april 2017).

--- 2016a. *Analysis: Flow monitoring surveys. The Human trafficking and Other Exploitative Practices Prevalence Indication Survey. Reporting period June – September 2016*. Dostopno prek: http://migration.iom.int/docs/Analysis_-_Flow_Monitoring_and_Human_Trafficking_Surveys_in_the_Mediterranean_and_Beyond_-_6%20October_2016.pdf (18. april 2017).

- Kaučič, Igor in Franc Grad. 2003. *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: GV založba.
- Klinar, Peter. 1976. *Mednarodne migracije: sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor: Založba Obzorja.
- Konvencija Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi. *Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings*. 2005. Dostopno prek: <http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/konvencija.SE.thb.pdf> (10. Februar 2017).
- Konrad, Helga. 2002. *Trafficking in Human Beings – The Ugly Face of Europe*. Volume 13, Issue 3. Helsinki Monitor.
- Koser, Khalid. 2007. *International migration*. New York: Oxford University Press Inc.
- Lajh, Damjan in Meta Novak. 2009. *Organizirana civilna družba v procesih odločanja na ravni Evropske unije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lehti, Martti. 2003. *Trafficking in woman and children in Europe*. Dostopno prek: <http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/papers/6KsX2Mctz/heuni18painosta.pdf> (10. april 2017).
- Lesser, Lawrence M. 2000. *Business, Public Policy and Society*. Fort Worth: Harcourt Brace College Publisher.
- Listina Evropske unije o temeljnih pravicah. 2010. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF> (3. april 2017).
- Majchrzak, Ann. 1990. *Methods of policy research (Applied social research methods series; v.3)*. Newbury Park, London, New Delhi: Sage Publication.
- Malačič, Janez. 2003. *Demografija: teorija, analiza, metode in modeli*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Mathews, Jayden. 2017. *Political Factors in Migration*. Dostopno prek: <http://sciencing.com/political-factors-migration-8212756.html> (6. april 2017).

Medved, Felicita. 1998. Izhodišča za oblikovanje politik priseljevanja Republike Slovenije. *Poročevalec DZ*, 38: 9–77.

Mnz.gov.si. 2017a. Lizbonska pogodba. Dostopno prek: http://www.mnz.gov.si/si/o_ministrstvu/svoboda_varnost_in_pravicnost/lizbonska_pogodba/ (10. april 2017).

Mnz.gov.si 2017b. *Mednarodna zaščita (azil)*. Dostopno prek: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zas_vas/tujci_v_sloveniji/mednarodna_zascita_azil/ (10. april 2017).

Mzz.gov.si. 2017. *Človekove pravice*. Dostopno prek: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/mednarodno_pravo/dejavnosti_sektorja_za_mednarodno_pravo_po_podrocjih/clovekove_pravice/ (3. april 2017).

Načrt EU o najboljših praksah, standardih in postopkih za preprečevanje in boj proti trgovini z ljudmi (2005/C 311/01). 2005. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095> (14. april 2017).

Pajnik, Mojca in Urša Kavčič. 2007. *Vzpostavitev in spremljanje mednarodno primerljivih kazalcev o trgovini z ljudmi: končno poročilo o raziskavi*. Ljubljana. Mirovni inštitut.

Pečar, Janez. 1998. Sodobne migracije in kriminologija. *Revija za kriminalistiko in kriminalogijo* 49 (1): 3–12.

Pogodba o delovanju Evropske unije. 2007. Dostopna prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=SL> (10. april 2017).

Popov, Jurij. 2002. *Trgovina z ljudmi: somark civilizacije ali kaos globalizacije*. Ljubljana: Društvo Ključ.

Protokola proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (MPTMOK). 2001. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-02-0050?sop=2004-02-0050> (10. april 2017).

Rankin, Jennifer. 2016. *Human traffickers using migration crisis to force more people into slavery*. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/world/2016/may/19/human-traffickers-using-migration-crisis-to-force-more-people-into-slavery> (13. april 2017).

Rtvslo.si. 2015. Grozodejstvom Boko Haram ni videti konca – nov pokol v Nigeriji. Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/svet/grozodejstvom-boko-harama-ni-videti-konca-nov-pokol-v-nigeriji/355382> (18. april 2017).

---2016. *Eritreja – “proizvajalka” enega največjih eksodusov na svetu*. Dostopno prek: <https://www.rtvsl.si/svet/eritreja-proizvajalka-enega-najvecjih-eksodusov-na-svetu/390563> (18. april 2017).

---2017. *Afriške prebežnike v Libiji preprodajo kot sužnje*. Dostopno prek: <http://www.rtvsl.si/svet/afriske-prebeznike-v-libiji-preprodajo-kot-suznje/419616> (13. april 2017).

SNRH. 2017. *207,000 Civilians Have Been Killed Including 24,000 Children and 23,000 Females; 94% of the Victims were Killed by the Syrian-Iranian-Russian Alliance*. Dostopno prek: <http://sn4hr.org/blog/2017/03/18/35726/> (11. april 2017).

Štebe, Janez. 1999. Izkoriščanje zapuščine empirične sociologije za današnje namene v okviru sekundarne analize. *Družboslovne razprave* 30–31: 232–244.

Thet, Kyaing Kyaing. 2012. *Pull and Push Factors of Migration: A case Study in the Urban Area of Monywa Township, Myanmar*. <http://www.worldofstatistics.org/files/2014/03/Pull-and-Push-Factors-of-Migration-Thet.pdf> (7. april 2017).

UNHCR. 1951. *Convention and protocol relating to the Status of refugees*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/protect/PROTECTION/3b66c2aa10.pdf> (13. april 2017).

--- 2009. *Human Trafficking and Refugee Protection: UNHCRs Prospektive*. Dostopno prek: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/unhcr_trafficking_paper_eu_ministerial_conference_en_1.pdf (14. april 2017).

--- 2015. *Global Trends. Forced Displacement in 2015*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/576408cd7/unhcr-global-trends-2015.html> (6. april 2017).

--- 2016. *Mediterranean Sea: 100 people reported dead yesterday, bringing year total to 5.000*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/news/briefing/2016/12/585ce804105/mediterranean-sea-100-people-reported-dead-yesterday-bringing-year-total.html> (12. april 2017).

--- 2017. *About us*. Dostopno prek: <http://www.unhcr.org/about-us.html> (5. april 2017).

Unis.unvienna.org. 2017. *Pogled UNHCR: "begunec" ali "migrant" – kaj je pravilno?* Dostopno prek: <http://www.unis.unvienna.org/unis/sl/pressrels/2015/unisinf513.html> (8. april 2017).

UNODC. 2017a. *Human trafficking and smuggling of migrants*. Dostopno prek: <https://www.unodc.org/weandcentralafrica/en/newrosenwebsite/TIPSOM/Human-trafficking-and-smuggling-of-migrants.html> (13. april 2017).

--- 2017b. *Smuggling of migrants: the harsh search for a better life*. Dostopno prek: <https://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html> (12. april 2017).

Ustava Republike Slovenije. 1991. Dostopno prek: <http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf> (5. april 2017).

Vagaja, Kim. 2015. *Globalizacija in novodobno suženjstvo na primeru izkoriščanja žensk v zahodnem svetu*. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_vagaja-kim.pdf (5. april 2017).

Van den Anker. Christien. 2004. Contemporary Slavery, Global Justice and Globalization. V *The Political conomy of New Slavery*, ur. Christien van den Anker, 15–37. New York: Palgrave Macmillan.

Verlič Christensen, Barbara. 2002. *Evropa v precepu med svobodo in omejitvami migracij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Visco, Ignazio. 2000. Immigration, Development and the Labour Market. *Migration: Scenarios for the 21st century*. Rome. 12–14 July, 2000. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/economy/growth/2400940.pdf> (6. april 2017).

Voanews.com. 2017. UN: Half of Iraqi Families at Risk of Hunger After Years of War. <http://www.voanews.com/a/half-of-iraqi-families-at-risk-of-hunger/3805033.html> (12. april 2017).

Wallace, Helen, Mark A. Pollack in Alasdair R. Young. 2010. *Policy-Making in the European Union*. Sixth Edition. New York: Oxford University Press.

WorldVision.org. 2017. *Syria refugee crisis: Facts you need to know*. Dostopno prek: <https://www.worldvision.org/refugees-news-stories/syria-refugee-crisis-war-facts> (11. april 2017).

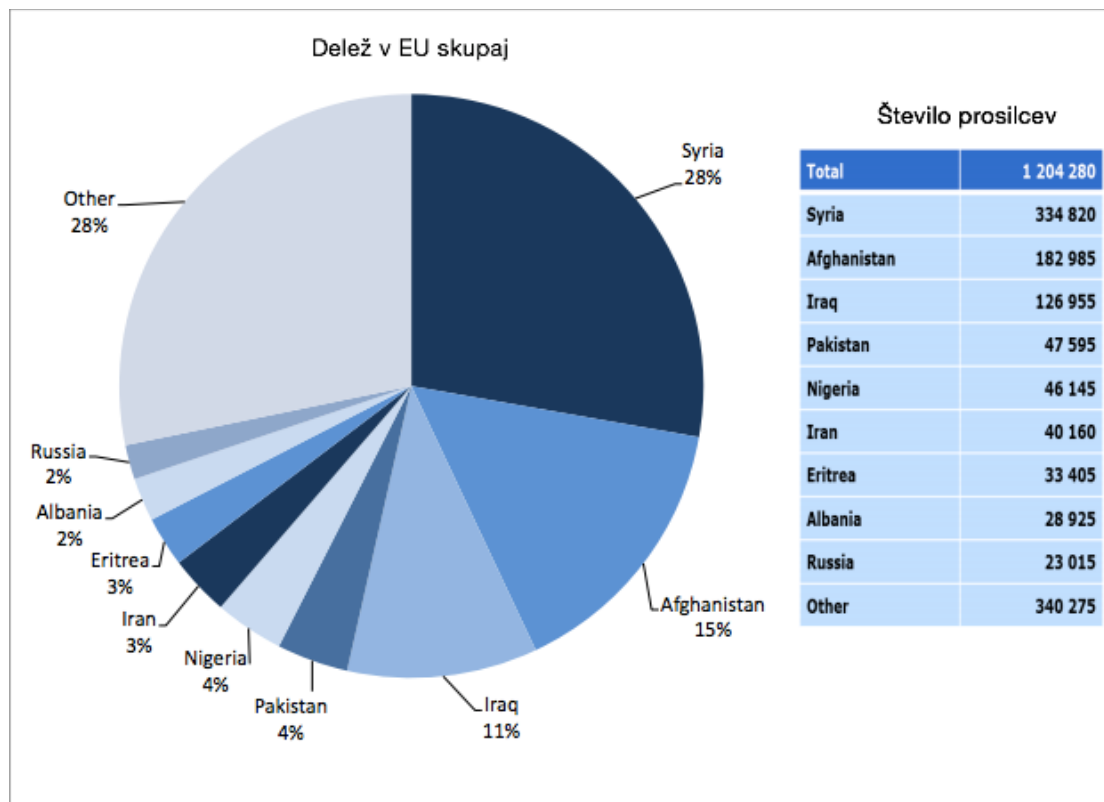
Zirack, Laiq. 2017. *The Economic Toll of Afghanistan's Refugee Crisis*. Dostopno prek: <http://thediplomat.com/2016/08/the-economic-toll-of-afghanistans-refugee-crisis/> (11. april 2017).

Zmazek, Ajda. 2009. *Migracijska politika EU in ilegalni prebežniki iz Afrike*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/zmazek-ajda.pdf> (8. april 2017).

PRILOGA

PRILOGA A: Statistika migrantov v EU

Slika A.1: Prosilci za azil, ki so zanj prvič zaprosili v državah članicah EU v letu 2016.

Vir: Eurostat (2017, 2)

Tabela A.1: Število prosilcev za azil v posameznih državah EU v letih 2015 in 2016

	Število prosilcev, ki so prvič zaprosili za azil v EU			Delež v EU skupaj (%)	Število prosilcev na milijon prebivalcev
	2015	2016	Razlika (v %)	2016	2016
EU	1 257 030	1 204 280	-4%	100.0%	2 360
Belgium	38 990	14 250	-63%	1.2%	1 260
Bulgaria	20 165	18 990	-6%	1.6%	2 655
Czech Republic	1 235	1 200	-3%	0.1%	114
Denmark	20 825	6 055	-71%	0.5%	1 061
Germany	441 800	722 265	+63%	60.0%	8 789
Estonia	225	150	-34%	0.0%	114
Ireland	3 270	2 235	-32%	0.2%	473
Greece	11 370	49 875	+339%	4.1%	4 625
Spain	14 600	15 570	+7%	1.3%	335
France	70 570	75 990	+8%	6.3%	1 138
Croatia	140	2 150	+1413%	0.2%	513
Italy	83 245	121 185	+46%	10.1%	1 998
Cyprus	2 105	2 840	+35%	0.2%	3 350
Latvia	330	345	+5%	0.0%	175
Lithuania	275	410	+51%	0.0%	142
Luxembourg	2 360	2 065	-13%	0.2%	3 582
Hungary	174 435	28 215	-84%	2.3%	2 870
Malta	1 695	1 735	+2%	0.1%	3 989
Netherlands	43 035	19 285	-55%	1.6%	1 136
Austria	85 505	39 860	-53%	3.3%	4 587
Poland	10 255	9 780	-5%	0.8%	258
Portugal	870	710	-18%	0.1%	69
Romania	1 225	1 855	+51%	0.2%	94
Slovenia	260	1 265	+389%	0.1%	613
Slovakia	270	100	-63%	0.0%	18
Finland	32 150	5 275	-84%	0.4%	961
Sweden	156 110	22 330	-86%	1.9%	2 267
United Kingdom	39 720	38 290	-4%	3.2%	586
Iceland	:	1 105	:	-	3 320
Liechtenstein	:	75	:	-	2 047
Norway	30 470	3 240	-89%	-	622
Switzerland	38 060	25 820	-32%	-	3 101

Vir: Eurostat (2017,4).